

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIOMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Studie-Commissie van „Oost en West”. — Oproep tot steunverleening aan werklozen in Nederlandsch-Indië. — Willem de Zwijger-herdenking. — Bali... het eiland dat wereldberoemdheid geniet. — De twee Rijst- en Mais Cultuurplannen voor Suriname. — De XXVIIIste Nederlandsche Jaarbeurs. — Steuncomité Parijs. — Boekaankondiging. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlucht. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West- Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Nagekomen Berichten. — Uit den Verre Vreemde. — Berichten der Afdelingen. — Mededeelingen. — In Nederland aangekomen verlofgangers. — Met Pensioen. — Mutatiestaat van 15 tot 22 Maart 1933.

Op 17 dezer is te Zwolle de 20e afdeling onzer Vereeniging opgericht geworden.

Studie-Commissie van „Oost en West”.

I. *Gratis* voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.
II. Bij betaling van f 15.— per jaar doorlopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:

- afhalen van boot of trein;
- zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;
- volledige behartiging van studiebelangen;
- financiëel beheer.

Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Prins Mauritsplein 23, Telefoon 550752.

Oproep tot steunverleening aan werklozen in Nederlandsch-Indië.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage moge opnieuw langs dezen weg een dringend beroep doen op het saamhoorigheidsgevoel en de offervaardigheid van de Nederlanders hier te lande en in het buitenland — inzonderheid van de Indische verlofgangers en gepensioneerden — tot leniging van den nood, ontstaan door de toenemende werkloosheid onder de verschillende groepen der bevolking van Ned.-Indië.

Welk een omvang dit euvel heeft aangenomen, moge blijken uit de volgende cijfers, betreffende de werkloosheid onder de Europeesche bevolking in Ned.-Indië. In Februari 1931 telde men 2400 werklozen, in December 1931 3110, in Juli 1932 3390 en in Februari 1933 5320.

Met deze cijfers voor oogen behoef het geen verdere toelichting dat versterking van de middelen, die noodig zijn om de ergste gevolgen der werkloosheid eenigermate te verzachten, dringend noodig is in den meest volstrekten zin des woords.

Geldelijke bijdragen — liefst *vaste maandelijksche* bijdragen — tot leniging van den heerschenden grooten nood zullen door voornoemd Comité gaarne in ontvangst worden genomen ter overmaking aan het Centraal Comité voor steun aan werklozen te Batavia.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië.
Postgiro no. 498000.

's-Gravenhage, Maart 1933.

Adres: Penningmeester, Bentinckstraat 31. Secretaris, Bentinckstraat 121

Willem de Zwijger-herdenking.

De Wilhelmus van Nassouwe-Commissie verzoekt plaatsing van het volgende:

De openbare volkshulde te Delft op 17 April. Sprekers van alle richtingen, zang, défilé. De Spoorwegen zegden meer dan 50 pct. korting toe.

Weinigen zullen er zijn, die niet reeds weten, dat na 400 jaar het geheele Nederlandsche volk bij het graf van den grondlegger van zijn volksbewustzijn zal belijden, dat het pal zal staan voor zijn ideaal: het gave, vrije Nederland, gestuut door dienstbereide volksgenooten. Nu wij allen beseffen, dat wij slechts uit den *nood der verwarring* kunnen worden gered door de *grootst mogelijke eenheid*, voelen wij den drang tezamen te komen en elkaar te sterken in onze gezindheid den Prins, die *goed, eer en bloed* gaf voor ons verdrukte en benauwde volk, na te volgen.

Gij allen zijt bereid naar Delft te komen, doch de commissie vraagt u dringend *laat haar dit weten*. Wij zullen den Prins niet eeren, indien dit niet geordend geschiedt. *Geef u op voor deelname*, in vereenigingsverband of persoonlijk. Personen ontvangen het programma met draagteeken door storting van f 0.25 op postrekening 181672 van mej. M. G. Schenk, Rotterdam; vereenigingen kunnen zich opgeven aan den tweeden secretaris F. W. C. Blom, Wald, Pyramontaan 4, Rotterdam. Ook voor haar leden is het dragen van het insigne verplicht om tot de Markt te worden toegelaten, desgewenscht kunnen zij bij groote getallen korting krijgen op den prijs der programma's en speldjes.

De indeeling der Markt gaat naar volgorde van opgave. De Markt kan 10.000 personen bevatten, velen gaven zich reeds op, wacht dus niet tot de laatste dagen.

De commissie wijst er nog op, dat alleen de door haar uitgegeven draagteekens (waarop staat: Volkshulde—Delft 17 April 1933, uitgevoerd in geel metaal) geldig zijn.

Wij geven hier nog eens het programma: 1 uur kranstegging door de commissie met afgevaardigden. Sprekers Ds. J. J. Stam: Prins Willem als leidsman. 1.30 uur spreken op de Grootte Markt: Generaal C. J. Snijders: Prins Willem, Vader des Vaderlands; Anton van Duinkerken: Prins Willem's betekenissen voor alle Nederlanders; Drs. H. Bruggmans: Prins en volk; Dr. A. Jacob: Prins Willem's ideaal, ons ideaal. Daarna eedsaflegging en onthulling vanden gedenksteen. Tenslotte défilé. Einde 4 uur.

De aanwezige koren zullen zingen zangen uit het Wilhelmus: O. Heer, die daer des Hemels tente spreyt (in verschillende bundels nagedrukt uit Valerius' Gedenckclanck) en Waar een volk leeft, leeft een recht (uit een der bundels van René de Clercq, die tegen betaling van f 0.75 verkrijgbaar is bij Mej. M. G. Schenk, Rotterdam, giro 181672). Tijdens het défilé zullen de aanwezige muziekcorpsen spelen.
Denkt aan uw opgave!

Bali...., het eiland, dat wereldberoemdheid geniet.

Er is geen eiland van den Indischen archipel, — buiten Java, Sumatra, Borneo en Celebes —, dat zóó bekend, zóóveel genoemd en veel besproken is geworden als Bali. De internationale toeristen kennen over het algemeen Bali beter dan Java; vraag een Amerikaan iets over Bali en hij zal u naar alle waarschijnlijkheid weten te antwoorden; vraag hem iets met betrekking tot Java en hij staat met zijn mond vol tanden. Het heet, dat wij aan dezen toestand in dezen zomer op de wereldtentoonstelling te Chicago een eind zullen maken....

Bali heeft als toeristeneiland nog niet zó'n lange geschiedenis, maar schrijvers en filmoperateurs, — de laatsten vooral —, hebben het eiland onder het oog van de geheele wereld gebracht en daardoor is zijn

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Weimarstraat 63, Den Haag
Telefoon 332739

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort

Zwembaden · Kuipbaden · Stortbaden

Stoom- en heete Luchtbaden

Zeezout-, Dennen-, Koolzuur- e. a. Baden

— Waterbehandeling — 5167

Centraal Kamerverhuurkantoor

Noordeinde 18a. Telefoon 114224.
Uw raadsman bij HUUR en VERHUUR van GEMEUBILEERDE KAMERS en ÉTAGES.

Inschrijving, inlichting gratis. 5082

A. DE LIEFDE - OPTICIEN

voorheen 10 jaar bij de fa. A. W. Heijnen
JAVASTRAAT 19 — DEN HAAG
Telefoon 114051 Giro 163326

BRILLEN EN PINCE-NEZ'S

op voorschrift van H.H. Doctoren — *Electrische slijperij* Face a mains, etui's, loupes, leesglazen, reis- en tooneelkijkers, barometers en thermometers — Specialiteit: repareren van antieke barometers en schoonmaken van prismakijkers. 5227 Luxe Optiek

Het lokaal voor Wek. Publ. Veilingen LEIDSCHEGRACHT 76, AMSTERDAM

is een vertrouwde, reeds 30 jaren bestaande Inrichting, voor den verkoop van

Nette Inboedel en Kleeding
TELEFOON 49900 5466

W. J. GERDING & Co.

Makelaars

Zoonoodig verkoop en afrekening binnen één week

Van der Linden's Woontechniek

Voor 't gedistingeerde Interieur

Meubelmakerij Behangerij Stoffeerdorij Verhuizingen
VAN DER LINDEN

J. S. BACHSTRAAT 51 — UTRECHT

Fabriek OUDENRIJN 38 — Telefoon 14819

Vertegenwoordigers overal te ontbieden. 5162

Abonneert U op:

en

Adverteert in:

Het Katholieke Dagblad van den Haag en Omstreken

DE RESIDENTIEBODE

TORENSTRAAT 27 — DEN HAAG

Telefoon 116120 5394

geschiedenis rijk aan gebeurtenissen geworden. Er werden onlangs wederom twee nieuwe Bali-films geannonceerd; van een dezer films ging de première in... Duitsland. De filmteksten spreken steeds van het „Paradijs-eiland”, „The Isle of paradise”. Schrijvers spreken van „het eiland der gelukzaligen” en Hickman Powell, een Amerikaansch journalist, schreef een veel gelezen boek over Bali: „The Last Paradise”. Als dat zoo doorgaat, zullen wij straks van het „verloren paradijs” moeten spreken... Men is reeds aardig doende het paradijs, dat Bali is, plat te loopen. In 1918 zag de schilder-zwerver Nieuwenkamp, die driemaal Bali bereisde en die de schoonheid ervan aan velen heeft geopenbaard, reeds teekenen van verwording. Hij zag tempelpoorten met cement bestrijken... In plaats van „levensgevaarlijke paadjes”, auto-wegen, bruggen, kapitale kantoren en pasarloodsen. Maar voor een geblaseerd Westerling is er natuurlijk altijd nog wel iets „paradijs-achtigs” op Bali overgebleven. In dit opzicht hebben vele eilanden voor hen, die in de jacht van het Westersche leven zijn vervallen en er zich niet meer boven-uit kunnen werken, iets aantrekkelijks.

Sedert 1908 heeft het Nederlandsche Bestuur over het algemeen met wijsheid en genegenheid het volk van Bali geleid. Het vorstenbestuur werd in dat jaar voor een zeer groot deel afgeschaft, hetgeen toen een weldaad voor het volk was. Dat is nu vijf-en-twintig jaar geleden. Het jaar 1933 is in dit opzicht voor Bali — en voor ons! — een merkwaardig herinneringsjaar. Het is echter zuiver toeval, dat juist in dit jaar een der opvallendste publicaties is verschenen, Bali betreffende, welke onder de dozijnen Bali-uitgaven van de laatste kwarteeuw het licht hebben gezien. Zoo juist is toch bij den uitgever W. J. Paris, te Amsterdam van de pers gekomen een werkje: „De strijd over Bali en de Zending” van de hand van dr. H. Kraemer. Het ligt niet in onze bedoeling ons op deze plaats in dezen strijd partij te stellen, maar wel vestigen wij de aandacht op deze jongste Bali-publicatie omdat er zoovele dingen in te lezen staan, die iedereen tot nadenken zullen stemmen, die door de paradijs-verheerlijking van het eiland, — het mode-verschijnsel van dezen tijd —, ietwat van de wijs is geraakt.

Hetgeen in het boekje van dr. Kraemer wordt aangeboden, is een omwerking en bijwerking van een reisverslag, door hem aangeboden aan het Hoofdbestuur van het Nederlandsch Bijbelgenootschap. De godsdienstige toestand van Bali en de kwestie „Bali en de zending” vormen uiteraard dus de quintessence van den inhoud, maar hierop willen wij niet in de allereerste plaats het licht laten vallen. Het werkje van dr. Kraemer geeft een „geschiedenis van Bali”, die ook den meest neutralen en objectieven beschouwer iets te zeggen heeft en die hem tot nadenken moet brengen. Men kan vóór of tegen het toelaten van zending en missie op Bali zijn, de belangstelling voor hetgeen dr. Kraemer hier in cultureel-historisch opzicht heeft bijeengebracht, mag men door het eenmaal ingenomen standpunt niet laten beïnvloeden.

De reis van dr. Kraemer werd gemaakt in Mei 1932 met het doel om uit eigen aanschouwing en uit eigen omgang met menschen een indruk te verkrijgen van den godsdienstigen en cultureelen toestand van het eiland Bali. De directe aanleiding tot deze reis was gelegen in voor Bali geheel ongewone gebeurtenissen, die zich daar sinds de laatste maanden van 1931 hadden voorgedaan. Eenige jaren geleden n.l. heeft zich te Makassar de Amerikaansche World and Christian Missionary Alliance gevestigd. Zij liet natuurlijk ook het oog vallen op Bali, het eiland, dat langzamerhand wereldberoemdheid geniet. Met Atjeh en Bantam behoort Bali echter tot die speciale gebieden van Indië, waar, Zendingwerk niet is toegelaten. Dit besluit gaat terug op gebeurtenissen in 1881, toen aan het toenmaals op dat eiland gevestigde zendingswerk een droevig einde kwam. In 1930 echter verwierf de Missionary Alliance toelating tot zendingwerk onder de Chineezers op Bali.

Deze eenvoudige gebeurtenis heeft — zoo stelde dr. Kraemer vast — zeer merkwaardige gevolgen gehad. Ofschon het succes van de Evangelieprediking onder de Chineezers niet groot was, de mare van het Evangelie drong toch door middel van met Chineezers gehuwde Balineesche vrouwen door tot eenige Balineezers in het oude Zuid-Balische landschap Mengwi. Na korten tijd verklaarde een aantal Christen te willen worden... De assistent-resident van Zuid-Bali, de heer H. J. Jansen, liet in een gedegen rapport het volle licht vallen op het merkwaardige van deze gebeurtenis, n.l. dat het tot nu toe in godsdienstig en cultureel opzicht zoo zelfgenoegzaam en sterk schijnende Bali zonder eenige moeite toegankelijkheid toonde voor het Christendom. Hier viel een belangrijk symptoom te constateren van een nog grootendeels

verborgen proces van innerlijke desintegratie. Aldus werd de aandacht der regeering officieel op deze gebeurtenissen gevestigd en binnen een minimum van tijd was de kwestie van het toelaten van zending en missie op Bali een „question brûlante” geworden. De kwestie is intusschen, naar het oordeel van dr. Kraemer, uitgedijd tot een vraag van dieper strekking, n.l.: is een cultuur een hoogste goed in zichzelf, dat dwars tegen den historischen stroom des levens in kunsmatig moet ontruimd worden, of is het een levensvorm, die bloeien kan of verbroken kan worden in den strijd, die de bovenredelijke leiding der geschiedenis oplegt?

Wij gewaagden reeds van de wijsheid en liefde, waarmede ons Bestuur over het algemeen heeft gehandeld tegenover het Balische leven. Men ontmoet op Bali een weldadige stemming; er is waardeering voor hetgeen de Hollanders er brachten. Maar naast een verlevendigenden, heilzamen invloed, heeft de Westersche penetratie in haar verschillende vormen, nolens volens, ook een aantastende, ondermijnende werking gehad, die men niet moet onderschatten. Bali, zoo lang rustig en afgesloten, onderging de besmettelijke onrust der wereldatmosfeer... het wereldtoerisme slaagde er zelfs in den godsdienst der Balineezers tot een kijkspel te verlagen. De groote poerafeesten en lijkverbrandingen, die den toerist doen uitroepen: wat een godsdienstig volk! zijn misleidend. Het zijn vormen en concurrentievormen in sociaal aanzien. De mannen bezoeken de poera's vrijwel niet. „The isle of Paradise” heeft vele charmes, maar men moet ten slotte voor de realiteit toch niet de oogen sluiten. En zeker moet men hierbij niet vergeten de behoefte aan een dergelijk eiland bij Westerlingen met een verscheurde ziel.

Het Balineesche volk is een beminnelijk, open, intelligent volk. Het is een volk vol natuurlijke vitaliteit en artistiek zeer begaafd. Er is veel in de Balineesche cultuur, dat handhaving en bescherming verdient, maar men doet verkeerd met Bali nog langer voor te stellen als een onaantastbaar heiligdom. Het contact met de buitenwereld dringt in allerlei vormen door. Nóg is Bali „the isle of Paradise”... op de film. Maar film-roem vergaat snel. Bali zit niet verlegen om de belangstelling van den bioscoopbezoeker. Bali heeft nog altijd recht op belangstelling van dieper en edeler gehalte.

De twee Rijst- en Mais Cultuurplannen voor Suriname.

De economische nood in en van Suriname is chronisch, hij is een gevolg van een organisch gebrek in de economische constructie van de koloniale maatschappij. Tal van plannen zijn in den loop der tijden opgekomen, om hierin te voorzien, doch tot nu toe is het niet mogen gelukken, om een bevredigend gebleken oplossing te vinden.

In den laatsten tijd zijn weer een aantal plannen aanbevolen, om den economischen toestand van Suriname te verbeteren en daaronder zijn twee plannen voor de teelt van rijst en mais als exportproduct in het bijzonder op den voorgrond getreden.

Een daarvan betreft de mechanische grootcultuur dier gewassen volgens het denkbeeld Pyttersen—Van Dijk, ter uitvoering waarvan juist een belangrijke Regeeringssubsidie en andere hulp is verleend. Het andere is het ontworpen hoeveplan voor een bedrijf met eenvoudige landbouwwerktuigen en ossen als trekkracht, door steller dezes voorgelegd en gepropageerd.

Overtuigd zijnde, dat mechanische grootcultuur van rijst en mais niet zal kunnen bijdragen tot verbetering van den economischen noodtoestand van de koloniale bevolking, terwijl ontwikkeling en verbetering van de bevolkingscultuur van die gewassen met eenvoudige doch moderne landbouwwerktuigen en extensieve bedrijfsmethode daartoe juist op bijzonder passende, snelle en rechtstreeksche wijze zal bijdragen, acht ik het van het grootste belang, dat een proefneming met dit plan wordt uitgevoerd, te meer, waar het plan Van Dijk is uitgelopen op een zuiver particuliere onderneming, waarbij bevordering van het bevolkingsbelang een indirecte, volkomen ondergeschikte, min of meer toevallige en onzekere bijkomstigheid is.

Het kenmerkende onderscheid tusschen het plan Van Dijk en mijn plan is, dat de werkwijze, waarop het eerste plan gebaseerd is, uitsluitend geschikt is voor grootondernemingen, waarmede een kapitaal van allicht 4 à 5 ton gouds gemoeid is, terwijl door de ver doorgevoerde mechanisering een zeer gering aantal personen daarbij emplooi kan vinden. De koloniale bevolking zal aan die bedrijfsvorm dus

Iederen Woensdag Luchtmail naar Ned.-Indië!

niets hebben, om hare economische positie te verbeteren.

De bedrijfsvorm, waarop mijn plan gebaseerd is, heeft daarentegen juist tot doel, om het den individueelen man mogelijk te maken met binnen zijn bereik vallende eenvoudige middelen, geheel onafhankelijk, naar de mate van ieders capaciteit een eigen hoevedrijf van een klein begin tot grootsten omvang te ontwikkelen.

Ook in den vorm van coöperatief bedrijf zal het plan Van Dijk de financiële kracht van de individueele kolonisten te boven gaan en bovendien past de coöperatievorm niet voor aard en aanleg van de creolenbevolking.

Zal deze dus daarin geen bron vinden tot verbetering van eigen toestand, deze mogelijkheid biedt mijn plan daarentegen wel, zelfs is dadelijke inschakeling en medewerking van de bevolking in het productieproces natuurlijke factor daarvan, zoodat het plan een uitgesproken sociaal karakter heeft.

In Nederland bestaat een zeer groote behoefte aan rijst en mais, bedragende ca. 200.000 ton rijst en 1.5 miljoen ton mais, ter waarde onderscheidenlijk van ca. 20 miljoen gulden en 60 miljoen gulden jaarlijks. Deze behoefte moet thans worden voorzien uit vreemde gebieden, tweemaal verder afgelegden dan Suriname, terwijl tegenover dezen belangrijken invoer een uitvoer naar de voorzieningslanden van een onbeduidende tegenwaarde staat. Een goede en verzekerde markt in Nederland voor Surniaamsche rijst en mais is dus aanwezig te achten, mits de gewenschte soorten en kwaliteiten worden aangeboden.

Het ligt dus volkomen in de rede, dat waar Suriname optimaal gunstige teeltvoorwaarden voor de twee genoemde granen biedt, daar en in Nederland zooveel nood wordt geleden, dat getracht wordt deze zeer belangrijke handel ten voordeele van de eigen volksgenooten te brengen door de benodigde rijst en mais zooveel mogelijk in eigen gebied te telen, wat in niet geringe mate ook aan de moederlandsche industrie ten goede zal komen.

Voor de organisatie dezer poging is het plan ontworpen, om een maatschappij op te richten, die het fundamentele voorbereidingswerk en de verdere bevordering van de ontwikkeling van de hoevekolonisatie in Suriname zich tot taak zal stellen en daarvoor is de naam „Suriname Hoeve Maatschappij” gedacht naar het voorbeeld van de „Nederlandsche Heide Maatschappij”, die gelijksoortige arbeid op zoo schitterende wijze hier in Nederland heeft verricht. Het maatschappelijk kapitaal is voorloopig te stellen op f 150.000, in vijf tranches van f 30.000 achtereenvolgens te plaatsen.

Met dit aanvankelijk beperkte fonds van f 30.000 kan worden volstaan, daar de inrichting en in bedrijfstelling van de proefhoeve van 100 H.A., zonder pellerij, niet meer dan dat bedrag vereischt. Wanneer de cultuur de verwachte gunstige resultaten oplevert, kan de oprichting van de exportpellerij volgen.

De berekende kostprijs van de te telen rijstsoorten laat bij de huidige zeer lage groothandelsprijzen op de Nederlandsche markt nog een zeer voldoende winstmarge toe. Voor de mais kan dit vooruitzicht bij de buitensporig lage prijzen, die thans voor dat graan genoteerd worden, niet met hetzelfde vertrouwen aangenomen worden in verband met de hoge vrachtkosten. Voor mais echter zal de praktijk nog geheel moeten uitwijzen, wat in Suriname daarmede te bereiken is en het is n.m.m. volstrekt niet uitgesloten, dat eveneens zelfs onder de huidige omstandigheden een loonende uitvoer mogelijk is.

Zouden de praktisch te verkrijgen resultaten overeenkomen met de berekende, dan zou bij het volstreekte minimum aan uitrusting met een klein kapitaal van ca. f 7500 een oppervlakte van ca. 20 H.A. in cultuur gebracht en gehouden kunnen worden, waardoor een zelfstandig en behoorlijk bestaan naar Europeeschen welstandsmaatstaf voor een Surniaamsch gezin — ook voor een Europeesch gezin, dat zich naar 's lands wijz' weet te schikken — met het telen van rijst en mais mogelijk zou zijn.

In Suriname ligt er grond van excellente kwaliteit braak, genoeg voor zeker wel 20.000 van dergelijke hoeven met een gemiddelde oppervlakte van 50 H.A. Wel is die grond voor het overgrootste deel zwaar begroeid en moet hij ingepolderd worden.

Slaagt de proefhoeve, dan zal het bedrijf van de „Suriname Hoeve Maatschappij” juist voornamelijk zijn het ontginnen en inrichten van dergelijke woeste gronden tot rijst en mais cultuurgrond, het bevorderen van kolonisatie op die terreinen en het verhuren of verkoopen daarvan aan de hoevekolonisten, het verwerken en verhandelen van het product van de hoeven voor de hoevekolonisten, uit welk bedrijf redelijke winsten te verwachten zijn, groeiende naar mate de heropbouw van Suriname als Nederlandse kolonie vordert.

Thans wordt de medewerking gezocht van Surinamers en Surinamevrienden, van hen, die belang hebben bij een eventuele latere vestiging als kolonist in Suriname en van allen, die het nationale belang van deze onderneming begrijpen en erkennen en daarom steun willen verleenen om het benodigde kapitaal bijeen te brengen.

Wordt voldoende particuliere medewerking verkregen voor de vorming van een redelijk aanvangsfonds, dan zal ook op steun van Regeeringswege gerekend mogen worden. Tijdens de behandeling van de Surinaamsche begroting in de Tweede Kamer op 21 Februari j.l. verklaarde de minister van Koloniën betreffende dit plan het volgende:

„Het plan-Brandon tot stichting van hoeven van middelbare grootte voor de rijstcultuur heb ik eveneens met den ontwerper uitvoerig besproken. Ongewijfeld ligt in dat plan iets zeer sympathieks. Toch wordt aan de mogelijkheid van welslagen door deskundigen ernstig getwijfeld. Niets zou mij intuschen aangeneramer zijn, dan een welslagen van die denkbeelden en tot mijn voldoening vernam ik van den Gouverneur Rutgers, dat ook deze niet ongeuegd zou zijn om, wanneer de heer Brandon op een eenigszins bevredigende basis zijn plan zou kunnen voorbrengen, hem daarbij eenigen steun te verleenen. In zoover staat dus de Gouverneur Rutgers niet afkeerig tegenover het plan. Voor het oogenblik heeft dit evenwel niet veel meer, dan een vagen vorm. Ik hoop, dat de lijnen op den duur duidelijker zullen worden.” (D.w.z. dat een aanvangskapitaal gevonden en een bepaald stuk terrein voor het opzetten van de hoeve gekozen zal zijn).

Uit de daarna ontvangen Surinaamsche bladen blijkt, dat de Gouverneur Rutgers in een schrijven aan de Koloniale Staten aangaande dit plan vermeldde:

„Onderhandelingen met den heer Brandon over een door hem met Gouvernementssteun op te zetten middelhoevebedrijf voor rijst en mais, hadden begin Januari nog niet tot een positief resultaat geleid. Particulier kapitaal voor de plannen van den heer Brandon was nog niet gevonden, terwijl ook de kans van slagen van deze plannen nog niet voldoende vaststond, om gedeeltelijke financiering van Gouvernementswege te motiveeren.”

Afgezien van de met eenige verwondering gelezen omkeering van de voorwaardelijke actie voor het verwerven van de benodigde fondsen, is deze mededeeling gedaan, toen den Gouverneur vervolliedigende inlichtingen nog onbekend waren, zoodat een nadere verklaring van die zijde verwacht mag worden.

De twijfel, in deze beide officieele verklaringen vermeld, is afkomstig van deskundigen op Indisch cultuurgebied, die tot het vormen van dat oordeel zich kunnen beroepen o.m. op: *praktische onbekendheid* met Suriname en de omstandigheden, waaronder de rijstcultuur daar gedreven wordt en de daarbij verkregen uitkomsten, *gemis aan ervaring* met de te volgen bedrijfsmethode, *gebleken wanbegrip* met betrekking tot bouw, werking en gebruiksmogelijkheid van de toe te passen werktuigen.

De Regeering heeft geen behoefte gevoeld deze deskundigen te raadplegen aangaande het plan Van Dijk, doch hun aangehaald oordeel betreft in gelijke mate de gegevens en cultuurmethode, ten grondslag liggende aan dat mechanische cultuurplan en waarvan in de memorie van toelichting op het wetsvoorstel ter financiële ondersteuning van dit plan gezegd wordt, dat de besprekingen ter zake geleid hebben tot de overtuiging, „dat evenbedoelde

proefnemingen een goede kans van slagen bieden”, want mijn plan is op *dezelfde* gegevens en werkwijze gebaseerd. Het eenige technische verschil tusschen het plan Van Dijk en mijn plan is, dat bij het eerste plan gebruik gemaakt wordt van zware gecompliceerde machines en werktuigen, terwijl in mijn plan eenvoudige, enkelvoudige, praktisch algemeen gebruikte en zeer effectieve werktuigen en goedkope zeer bedrijfszekere ossentrekkracht zullen worden toegepast.

Voor hen, die uitvoeriger ingelicht wenschen te worden, zal wellicht spoedig gelegenheid bestaan door een voorgenomen lezing over dit onderwerp, terwijl ik overigens steeds bereid ben persoonlijk bescheid te geven.

H. G. BRANDON.

Den Haag, Maart 1933.

(Wij maken onze leden er opmerkzaam op, dat op Vrijdag 24 Maart 1933, des avonds te 8 uur, het Indisch Genootschap, Groep West-Indië, een ledenvergadering houdt in een der kamers van het Genootschap, van Galenstraat 14, Den Haag: de schrijver van bovenstaand artikel, oud-lid der Koloniale Staten in Suriname, zal daar het onderwerp „Een welvaartsplan voor Suriname”, inleiden. Introducties zijn te bekomen bij den heer Fred. Oudschans Dentz, van Beverinkstraat 23, Den Haag, telefoon 556770. — Red. Kol. Weekbl.)

De XXVIIIste Nederlandsche Jaarbeurs.

De Koloniale Afdeling.

De XXVIIIste Nederlandsche Jaarbeurs is op Dinsdag, 14 Maart j.l. te Utrecht geopend. Den dag tevoren heeft de heer W. Graadt van Roggen, de Secretaris-Generaal van de Koninklijke Nederlandsche Jaarbeurs, deze Beurs op de hem eigene, ondanks de fel bewogen tijden voor landbouw, handel, industrie en andere takken van volksbestaan, opgewekte wijze, voor de pers ingeleid.

Voor den inhoud van deze zeer belangrijke rede, die van het begin tot het einde onafgebroken boeide, mogen belangstellenden in het Nederlandsche jaarbeurswezen, verwezen worden naar de uitvoerige verslagen daarvan opgenomen in de dagbladen van de vorige week.

Het aantal deelnemers aan deze Beurs was 1415, terwijl dit aantal op de vorige voorjaarsbeurs 1558 en op de in September 1932 gehouden najaarsbeurs 1053 bedroeg. Ook het buitenland had, niettegenstaande de allerwegen opgerichte tariefmuren en ingevoerde contingenteringen, zich niet afzijdig gehouden. Verschillende landen van Europa, in 't bijzonder België, Duitsland en Frankrijk, werden door een groot aantal deelnemers vertegenwoordigd, terwijl ook van Amerika, China en Zuid-Afrika inzendingen aanwezig waren. Vooral onze zuidelijke burens kwamen ditmaal op niet genoeg te waardeeren wijze voor den dag. Van de zijde der Belgische Regeering is de totstandkoming van eene speciale Belgische sectie op deze jaarbeurs bevorderd; daarin werden tal van producten van de Belgische industrie ten toongesteld.

De Koloniale Afdeling op deze jaarbeurs mocht evenzeer gezien worden en heeft zich in een druk bezoek mogen verheugen; de inrichting geschiedde ook ditmaal door de Afdeling Handelsmuseum der Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut, die ook thans wederom op dit gebied zeer belangrijk werk heeft verricht.

In een soort van statistisch theater werd met behulp van een groot aantal geboetseerde figuren de verhouding gedemonstreerd, welke er bestaat tusschen de voortbrenging door Europeanen en door inheemschen van een aantal der voornaamste landbouwproducten, waarbij de laatste hier te lande ontvangen cijfers — die voor 1931 — zijn verwerkt. In aansluiting daarmede werden die producten tentoongesteld, waarbij de typische verschillen tusschen Inlandsche en Europeesche suiker, rubber en tabak getoond werden.

Van de suikercultuur en rijstbouw in Midden-Java werd een schematisch diorama vertoond, dat echter geen absoluut beeld van de werkelijkheid gaf, doch de bedoeling had om op samenvattende en overzichtelijke wijze een indruk van beide cultures te wekken. Op een kaart van Java was aangegeven, welke suikerfabrieken wegens de malaise dit oogstjaar niet werken; daarbij werd vermeld welke schade de Nederlandsche machine-industrie lijdt tengevolge van de slechte situatie in de Java-suikerindustrie (1928; f8.166.600,—, 1931; f678.300,—). Sprekende cijfers, ook voor de voorstanders van de beweging „Indië los van Nederland”, die tot nadenken stemmen en onduidelijkzinnig aantoonen welke enorme belangen de arbeidende bevolking van Nederland heeft bij voorspoed in onze overzeeschte gewesten.

Een product van Ned.-Indischen oorsprong, ampasit,

waaruit bouwplaten gefabriceerd worden, kon voor de eerste maal in Nederland vertoond worden; het is gemaakt uit uitgelooide suikerriet-ampas, gemengd met een bindmiddel. Uit een dagbladbericht vernamen we juist dezer dagen, dat van dit product gebruik gemaakt werd voor den bouw van 82 woningen voor de Algemeene Maatschappij Voor Jongemannen te Bandung.

Het product, waaraan ditmaal bijzondere aandacht werd besteed, is dat der sisal- en cantala-vezels, gewonnen uit de bladeren van Agave sisalana en Agave cantala. Uitvoerig werd gedemonstreerd wat men van sisalvezels maken kan (touw, kabels, weefsels, kolenzakken).

Het Nederlandsche Visscherij Proefstation te Utrecht, dat medewerking verleende, liet in het bijzonder iets zien over de betekenis van sisalproducten voor de visscherij. Een apparaat ter bepaling van de breekengte, zoomede het microscopisch onderzoek van touwvezels werd gedemonstreerd. Voorts liet een model van een logger met vleet de verhouding zien, welke er tusschen de twee in afmeting bestaat.

De Nederlandsche Handelsmaatschappij te Amsterdam, de Vereenigde Touwfabrieken te Rotterdam en de Goudsche Machine Garen- en Nettenfabriek v/h. J. Kortenoever & Zn. te Gouda verleenden medewerking aan deze sisalgroep.

Ook de Inlandsche Nijverheid was aanwezig; door de Afdeling Handelsmuseum werd, naar gegevens van de Nijverheidscommissie van het te Djocjakarta gevestigde Java-Instituut, een groote tri-dimensionale statische kaart van Java en Madoera vervaardigd, waarop voor circa 90 regentschappen de daar voorkomende takken van nijverheid gedemonstreerd werden; op een groote tafel werden van 26 diverse nijverheidsgroepen enkele specimina der producten getoond.

Zeer de aandacht trok een schitterende collectie gelooide huiden, looistoffen en lederwaren, welke oorspronkelijk bestemd zijn geweest voor de Antwerpse Tentoonstelling 1930, doch aldaar niet gebruikt zijn geworden. Aansluitend aan die ledercollectie werd, puttend uit de museumverzamelingen van de Afdeling Handelsmuseum, een tentoonstelling gemaakt van handelsproducten van dierlijken oorsprong uit Ned. Oost- en West-Indië. Daarbij waren ook bijzonderheden, als eetbare vogelnestjes, een akar-bahar „plant”, zoekkommers, e. d. te zien.

Bijzondere aandacht werd gevraagd voor het klappergaren, waarvan een geheel baal aanwezig was. De Afdeling Nijverheid van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg legt zich reeds jaren toe op het bestudeeren van de mogelijkheid, ook op Java klappergaren te doen maken in concurrentie met de producten van Ceylon en de Malabarkust.

Prachtig was een bewegend panorama van de Holland/Indië-postvluchten. Met de medewerking der P. T. T. uit den Haag kon daarbij op plastische wijze een beeld gegeven worden van het postverkeer per vliegtuig. Voor deze demonstratie werd uitgegaan van één bepaalde vlucht, waartoe de door dat vliegtuig destijds medegenomen mail hier nauwkeurig gereproduceerd werd.

Een groote maquette van Tandjong Priok toonde op duidelijke wijze hoe schitterend die haven geoutilleerd is en over welke prachtige accommodatie de Nederlandsche stoomvaartmaatschappijen daar beschikken. De bedrijvigheid in de loodsen onder de huidige omstandigheden is helaas klein vergeleken bij de daar normaal heersende drukte. Maar dat verklaart deze voorstelling niet.

Een tweede schematisch diorama had betrekking op de omstreken van Tjepoe, waar petroleum gewonnen wordt, temidden van de zich daar bevindende uitgestrekte djatiboschen. De petroleumwinning daar geschiedt door de Bataafsche Petroleum Maatschappij, de houtwinning door 's Lands Djatibedrijf.

Nog dient vermeld, dat een maquette van den Ned.-Indischen zeebodem werd tentoongesteld, waarvan het origineel vervaardigd werd door de Afdeling Hydrografie van het Ministerie van Defensie.

Uit deze opsomming blijkt wel heel duidelijk, dat men niet bij de pakken neerzit, maar met onvermoeiden ijver voortgaat om de moeilijkheden van het huidige tijdgewricht de baas te blijven.

Moge de komende Najaarsbeurs onder veel verbeterde vooruitzichten gehouden kunnen worden!

MAAS HOTEL - ROTTERDAM

BOOMPJES 19 — Tel. 27191-27192

80 geheel gerestaureerde kamers.
26 badkamers. Billardzaal.
Schitterend uitzicht op de Maas.
Gerenommeerde rijsttafel.

Speciale reducties voor langer verblijf. Matige prijzen.
Directie: M. A. E. FICKARTZ.

VICTORIA-WATER

OBERLANNSTEIN

NATUURLIJK

BRONWATER

NEDERLANDSCHE MIJ. - Opgericht 1887

HAAGSCHE STEENKOLEN MIJ.
v.h. J. KEMPS
 1e v. d. Boschstraat 4
DEN HAAG
 TELEFOON 772180 5094
 Speciale prijzen voor leden v. „Oost en West“

Meeren Verlofgangers en Repatrieerenden: U behoort in Holland Uw 5253

„DIËNG“ en MAC GILLAVRY
 Cigarettes niet te missen. — Steeds voorradig bij
 Sigarenmagazijn „DELI“, Den Haag
 LAAN VAN MEERDERVOORT 38. Telefoon 330001.
 Deze cigarettes zijn Import van zuivere Javatabak.
 Franco toezending door het geheele land.

LEDEN VAN OOST EN WEST!
 UW AANGEWZEN ADRES IS:
Electrische Wasch- en Strijkinrichting
E. DE KONING
 FLORIS HEERMALESTRAAT 22 — UTRECHT
 Postrekening 111296 5272

BREEKT MET DE OUDE SLEUR
 VERWARMT MET

 LW INTERIEUR

5125

Een boterham met
HENSING'S ROOMBOTER
 is een ware lekkernij.
 Belegt ze nu nog met
HENSING'S KAAS
 of
FIJNE VLEESCHWAREN
 en U hebt het toppunt van smakelijkheid.
M. HENSING, Van Hoytemastraat 113. Telefoon 775284.

DANSINSTITUUT
 P. WILDSCHUT
 KROMME NIEUWE GRACHT 48 — TELEF. 16079
UTRECHT
 5165

Een echt Engelsche
Afternoon Tea
 schenken wij in een
 interessant rustig
 antiek milieu.

The Antique Tearoom, 117 Noordeinde Telefoon 114066 Den Haag 5334

WESSELING & Co.
 ACCOUNTANCY EN BELASTINGZAKEN
 LEIDEN - ST. AAGTENSTRAAT (h. Steenstr.)
 TELEF. 2092 5635

Steuncomité Parijs.

Derde Generale Verantwoording, loopende van 17 Mei af tot en met Ultimo December 1932, van ontvangen en daarna wederom terugbetaalde gelden, welke aanvankelijk bestemd waren voor den nieuwen bouw van het Nederlandsch Paviljoen op de Intern. Kolon. Tentoonstelling, Parijs 1931.

(In aansluiting met — en ten gevolge op de tweede, gepubliceerde, verantwoording in het Kolon. Weekblad van 2 Juni 1932, No. 22.)

DEBET.

Nederl. Handelmaatschappij.

30 Juni t/m. 9 November 1931 (1e Verantwoording). Aan alsof op te brengen terugbetalingen volgens K. Ct.	f 124,—
10 Nov. '31 t/m. 16 Mei '32 (2e Verantw.)	
Als voren	1604,27
<i>Postchèque en Girodienst:</i>	
Ultimo Mei '32 Aan onkosten en terugbet.	77,19
„ Juni '32 idem	19,50
„ Juli '32 idem	24,—
„ Augustus '32 idem	526,—
„ September '32 idem	5,50
„ September '32 idem	11,—
„ December '32 idem	19,50
„ December Saldo ter nadere verantw.	587,21
	f 2998,17

CREDIT.

16 Mei 1932. Per saldo van vorige rekening Zie Kol. Weekblad van 2 Juni '32 No. 22) f 1500,—	
V/m. 30 Juni t/m. 9 November '31 (1e verantwoording) Per te veel opgebracht aan onkosten	9,—
V/m. 10 November '31 t/m. 16 Mei 1932 (2e verantwoording) Als voren	30,17
V/m. 30 Juni t/m. 9 November '31 (1e verantwoording) Per 500 ex. Onze Overzeesche Gewesten en andere ontvangsten	110,50
Ultimo Juni '32 Per Kasboek. Ontvangsten ..	6,50
„ Juli '32. Per Kasboek. Ontvangsten ..	6,50
„ Aug. '32. Per Kasboek. Ontvangsten ..	19,50
„ Mei '32. Per Postchèque en Girodienst. Ontvangsten	26,—
Ultimo Juni '32. Per Postchèque. Ontvangsten ..	13,—
„ Juli '32. Per Postchèque. Ontvangsten ..	17,50
„ Augustus 32. Per Postchèque. Ontvangsten (restitutiën)	806,50
Ultimo September '32. Per Postchèque. Ontvangsten (restitutiën)	200,—
Ultimo December '32. Per Postchèque. Ontvangsten (restitutiën Gedenkboek)	253,—
	f 2998,17

De Penningmeester van het Steun-Comité Parijs.
 VAN DER BRUGH.

P.S. De op deze Verantwoording betrekking hebbende bewijzen en bijlagen zijn, ter kennisneming, bij het Algemeen Secretariaat der Koninklijke Vereeniging „Oost en West“, Korte Voorhout 6, Den Haag, voorhanden.

Boekaankondiging.

De heer J. B. T. Mulder, te Maastricht, is de schrijver van een boek, getiteld „Christus of Marx“, een boek van verdraagzaamheid, in eerbiedige en dankbare hulde opgedragen aan „de Vader des Vaderlands“, dat door omstandigheden, onafhankelijk van den wil van den schrijver, niet tijdig genoeg ter perse kan gaan, om nog bij te dragen tot de jubileumstemming dezer dagen.

Daar de schrijver het zou betreuren, zoo de gevoelens van liefde en vereering, welke hij koestert voor den grooten Oranje, het Nederlandsche volk onbekend zouden blijven op den naderenden herdenkingsdag; te meer, daar hij Oranje ziet, niet alleen als een held uit het verleden, doch vooral als de reddende man voor de toekomst, heeft hij het laatste (10e) hoofdstuk, „De Vader des Vaderlands“, als brochure, afzonderlijk uitgegeven.

Wij hebben de brochure van dezen schrijver, die — de titel van zijn boek doet het reeds vermoeden — een oprecht geloovig Christen is, van het begin tot het einde met groote belangstelling gelezen; juist in deze dagen, nu bij onze oostelijke bureu de onverdraagzaamheid in sterke mate toeneemt, doet het weldadig aan den schrijver te volgen in zijne beschouwingen, waarbij hij Oranje scheidt als het nationale voorbeeld der ware Christelijke verdraagzaamheid en dus tevens van oprecht en groot geloof.

De schrijver meent, dat „onverdraagzaamheid en liefdeloosheid — de fatale twee-eenheid — de groote kwaal zijn, waaraan de wereld lijdt en waaraan ook het Nederlandsche volk lijdt en reeds veel geleden heeft. Ze

doen onverbiddelijk het geloof kwijnen en sterven. Uit de onverdraagzaamheid en liefdeloosheid is het materialisme en dus ook het Marxisme voortgekomen“.

We kunnen de leziag van deze knap geschreven brochure bijzonder aanbevelen; een ieder — van welke godsdienstige overtuiging ook — die de groote morele en sociale beteekenis beseft van „verdraagzaamheid“, zal instemmen met hetgeen de schrijver in een naschrift zegt: „Van de allerhoogste waarde is het beseft van onze Christelijke plicht, van te vergeven en vergeten, wat we elkaar in 't verleden voor kwaads hebben gedaan. We moeten ons denken richten op wat we nu en in de toekomst elkaar voor goeds kunnen doen, en in ware Christelijke verdraagzaamheid een vrij en gelukkig Vaderland maken. Dat zijn we aan Christus, dat zijn we aan Oranje, aan ons zelf en vooral aan onze kinderen en die na hen komen verplicht“. En de schrijver voegt er aan toe — een verheugend feit — „me dunkt, dit wordt steeds meer ingezien“.

De brochure is uitgegeven ten voordeele van de crisis-slachtoffers en tegen overmaking van f 0,50 verkrijgbaar bij den schrijver, wonende te Maastricht, Brusselsche Weg 85 — postgiro 77756.

Van Week tot Week.

Van Vrijdag 10 tot Donderdag 16 Maart.

H. M. de Koningin heeft den wensch te kennen gegeven, dat daarvoor in aanmerking komende, geregistreerde crisis-slachtoffers in Ned-Indië in de gelegenheid zullen worden gesteld de tentoonstelling harer werken gratis te bezoeken.

De dep. v. oorlog en marine deelen mee, dat de zinsnede: „de Nederlandsche autoriteiten, wier vliegers reeds gecamoufleerde luchthavens hadden ontdekt op Japansche concessies in het binnenland van Borneo“, in het bericht van de Daily Herald van 8 Maart j.l. geen betrekking kan hebben op rapporten ingediend door vliegers van onder deze departementen ressorteerende luchtmachten.

De reg. heeft zich vereenigd met de beslissing van den volksraad inzake de niet-opheffing van den Raad van Justitie te Padang.

De reg. heeft alle amendementen op het ontwerp centrale motorrijtuigenbelasting aangenomen.

Men verneemt, dat in de overgangsbepalingen naar een nieuwe pensioenregeling wordt voorgesteld: 45-jarigen kunnen direct met pensioen gaan, 44-jarigen op 46-jarigen leeftijd, 43-jarigen met 47 jaar, 42-jarigen met 48 jaar, 41-jarigen met 49 en 40-jarigen met 50 jaar.

In de Onderwijsherzieningscommissie zouden eenige leden van den Volksraad, eenige niet-ambtelijke leden, waaronder vertegenwoordigers van het bijzondere onderwijs en verder ambtelijke leden worden benoemd.

De schadeactie, groot 3 miljoen gulden, welke werd ingesteld door de firma Tan Yoe Hok tegen de staatspoorwegen wegens onrechtmatigen aanleg van staatspoorwerken is, nadat hierover eenige jaren werd geprocedeerd, door het hooggerechts-hof afgewezen.

Het bedrag van de tot 1 Maart aangevraagde tabaksbenderollesbe draagt f 4.963.950,95, waarin begrepen 275.000.000 één cents-banderolles. De stroo-tjesfabrieken, die hun bedrijf bij de invoering van den accijns hebben stopgezet, zijn weder aangevangen. Afwenteling op den consument heeft niet over de geheele linie plaats.

De Gemeenteraad van Bandoeng heeft zijn goedkeuring gehecht aan de op wachtgeldstelling van den hoofd-ing. Poldervaart, wegens overtolligheid, en zich vereenigd met de voortgezette crisiskorting van totaal 17 % op de salarissen der ambtenaren.

Ten aanzien van de werkloosheid over de maand Jan-1933 meldt het Kant. v. Arbeid het a.s. ontslag van vele suikeremploye's, terwijl de stillegging van een groot deel der suikerindustrie de werkloosheid onder de inheemsche bevolking zal doen toenemen. Het voerde besprekingen met gemeentebesturen om door middel van rendabele kleinschouwen tot werkverschaffing te geraken. Het totaal der ingeschrevenen bij de arbeidsbeurzen bedroeg eind Januari 1933 3002 Europeanen, 8647 inlanders en 746 Chineezers. In Midden-Java wordt op uitgebreide schaal uitvoering van dessawerken door werklozen voorbereid.

De Dir. v. justitie is gemachtigd een renteloos voorschot van hoogstens f 60.000 ter beschikking te stellen

**VOORLICHTING en BIJSTAND in ALLE
FISCALE AANGELEGENHEDEN**
J. A. MONOD DE FROIDEVILLE
BELASTINGADVISEUR 5615
Ook Indische Inkomsten- en Vermogensbelasting
van 9-12 en 2-5 uur
te 'S-GRAVENHAGE, Juliana van
Stolberglaan 125 — Telefoon 770471 —

van het Centraal Werkloozenstuncomité, op voorwaarde, dat dit bedrag binnen zes maanden zal worden teruggestort. Het ontgaat ons op wie dit bedrag verhaald zou kunnen worden, wanneer aan de voorwaarde eens niet voldaan werd.

De Dir. v. Landbouw is gemachtigd om te beschikken over f10.000 voor de organisatie van een tentoonstelling van Indische producten in Zuid-Afrika. Deze post schijnt voorbeschikt om overtrokken te moeten worden.

The Imperial Airways onderhandelen over den aanleg van een vliegveld in de nabijheid van Timor-Dilly. Het laten voortbestaan van eene territoriale enclave beteekent het onderhouden van een ziektekiem, die op 't onverwachts in het virulente stadium kan overgaan.

Op 25 Febr. zijn met het s.s. Op ten Noort voor rekening van de H. V. A. naar Deli vertrokken: 130 contractanten, waarvan 61 ongehuwde mannen, 13 ongehuwde vrouwen, 30 gehuwde mannen en 26 gehuwde vrouwen. Bij deze groep behooren 19 kinderen. Voorts gaan, niet voor de H. V. A., 39 lankel's (contractanten, die reeds verscheidene jaren in Deli hebben gewerkt) met dezelfde bootgelegenheid naar Deli.

Naar Oost-Borneo zijn voor de Steenkolen Maatschappij „Parapattan" enkele dagen tevoren 31 mannen en 11 vrouwen vertrokken.

De Handelsvereniging zal protest aantekenen tegen de nieuwe vijf-letter-coderegeling, waartoe door de te Madrid gehouden conferentie werd besloten, aangezien deze bij lange telegrammen 20 procent duurder uitkomt dan de bestaande tarieven.

Van den oogst 1932 der Java-tabakken zou het grootste deel in handen van de industrie zijn overgegaan tegen oplopende prijzen. De belangstelling der tabakkers is thans op de Europeesche markt geconcentreerd, aangezien verwacht wordt dat de komende producten ditmaal de behoeften van de huidige afzetgebieden niet zullen overtreffen, daar de voorraden in de eerste hand uiterst gering zijn. Gezien de hooge prijzen en de minderwaardigheid der producenten uit andere landen zal de Europeesche markt dit jaar in hoofdzaak afhankelijk zijn van het koloniaal product. In 1933 kunnen, met de ingekrompen Besoeki- en Loemadjang-oogsten, de Besoekische tabakkers een gezonde markt tegemoet zien.

De afgetreden gouv.-generaal der Philippijnen de heer Th. Roosevelt en zijn echtgenoot zullen binnenkort te Makassar aankomen en vandaar Bali en Java bezoeken alvorens naar Amerika terug te keeren.

Prof. Emerson van de Harvard-University zal een speciale studie maken van de betrekking tusschen regering en zelfbesturen. Voor dit doel zal hij Zuid-Celebes en later de Oostkust van Sumatra bezoeken.

Den 12den dezer is in tegenwoordigheid van dertig afgevaardigden van de verschillende landen, die aan de internationale suiker-overeenkomst deelnemen, een Internationale Suikerconferentie te Parijs geopend. Aangezien de agenda niet uitgebreid is, zouden de werkzaamheden waarschijnlijk slechts enkele dagen duren.

In het officieele communiqué, dat verspreid is omtrent eene vergadering inzake de theerestrictie, wordt o.m. medegedeeld: In de op 11 dezer te Buitenzorg gehouden theeconfer., welke in hoofdzaak een informatorisch en oriënteerend karakter droeg, werd een uiteenzetting gegeven inzake een voorloopige int. overeenkomst ter beperking van den thee-uitvoer. In deze vergadering werden voorts besprekingen gevoerd over het uitvoerquotum en het aanplantverbod. Tenslotte werd een werkcmité benoemd, bestaande uit de heeren Paerels, mr. Hart, Koorenhof, den regent van Soekaboemi en den heer Kingma, dat in nauw contact met de residenten van Buitenzorg en

Priangan en de betrokken regenten de noodige maatregelen en voorstellen zal concipieeren.

De toepassing van de theerestrictie per 1 April a.s. kan nauwelijks worden verwacht. Een uitstel van eenige weken is waarschijnlijk. Getracht zal worden, de desbetreffende ontwerpord. voor 1 April a. d. Volksraad voor te leggen.

Begin Mei worden 1800 te Mekka gestrande hadj's in Indië teruggebracht.

De heer Sadler, dir. v. d. Standard Oil Cy, of New-Yersey, heeft 14 dezer Aruba bezocht, vergezeld van 30 directeuren en hooggeplaatste ambtenaren van dochter-maatschappijen en 20 man personeel. Het gezelschap was op weg naar Maracaibo. Doel dezer reis is bestudeering van de uitbreiding van de raffinaderij.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Aziatische Kunst in Parijsche Musea.

In het „Maandblad voor Beeldende Kunsten", dat, als aanhangsel van eenige bladzijden, ook een Bulletin bevat van De Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst, schreef de heer H. F. E. Visser, conservator van het nieuwe, zeer belangwekkende museum dezer Vereeniging, in de benedenzalen van het Stedelijk Museum te Amsterdam gehuisvest, een serie artikelen over bovenstaand onderwerp, achtereenvolgens in de nummers van November en December 1932 en Januari, Februari 1933.

Hij begint met op te merken, dat 't wel van algemeene bekendheid mag worden geacht, dat Frankrijk's hoofdstad het belangrijkste centrum is van oriëntalisme in de Westersche landen, Amerika inbegrepen, zoowel wet betreft de wetenschap, de musea en de particuliere collecties, als de tot voor kort bijzonder belangrijke kunsthandel, welke laatste sinds eenige jaren natuurlijk zeer onder de crisistoestanden te lijden heeft gehad.

Wij ontleenen de volgende feiten, behalve aan persoonlijke ervaring van verschillende studie-bezoken der Parijsche Musea, aan bovengenoemde, fraai geïllustreerde en goed gedocumenteerde artikelen.

Een groot voordeel voor Frankrijk is: één stad te bezitten, waarin het geheele cultureele en wetenschappelijke leven geconcentreerd is, in tegenstelling tot de decentralisatie op dit gebied bijna overal elders, o.a. ten onzent, in Duitschland en in Amerika.

De meeste Fransche oriëntalistes van naam als: Pelliot, Sylvain Levi, Foucher, Coédès, Finot, Jouveau, Dukreuil, zijn, voor zoover niet voor eenigen tijd in Azië werkzaam, (hetgeen veel voorkomt) te Parijs gevestigd.

De grootste Sinologen: Chavannes en Senart zijn helaas overleden, maar thans bezit Frankrijk uitnemende kenners van Thibet in: Bacot en Hackin, de geleerde conservator van het Musée Guinet, Luxemburger van geboorte. Petri en Maitre waren zeker de beste Japanologen, doch ook nu zijn nog vooraanstaande kenners als Elisseij en Haguenauer te Parijs werkzaam, terwijl de groote verdiensten van den ervaren Indoloog en fijngevoeligen kunstkenner Goloubew — Rus van geboorte — alom bekend zijn, laatstelijk nog door het prachtwerk: „Le Temple d'Ancor Vat", bij de firma Oest te Parijs uitgegeven, in afleveringen waarvan thans vijf stuks verschenen zijn: 2 betreffende de architectuur en 3 over de reliëfs en andere beeldhouwwerken, met vele mooie illustraties.

Terecht merkt de heer Visser op, dat Parijs zich waarschijnlijk nooit tot een oriëntalistisch centrum van dusdanige betekenis zou hebben ontwikkeld, wanneer Frankrijk in Indo-China niet zulk een aan Achter-Indische kunst bijzonder rijke kolonie bezat; en voorzeker draagt daartoe ook veel bij de belangrijke Ecole Française d'Extrême-Orient te Hanoi, een instelling van wereldnaam wat betreft de oefening van kunsten en wetenschappen op indologisch en Oost-Aziatisch gebied.

Doch, zouden wij hieraan willen toevoegen: De groote kunstliefde van het Fransche volk is zeker wel de hoofdoorzaak van dit alles.

Wij zullen nooit vergeten hoe vol enthousiaste belangstelling de Franschen waren, juist voor de kunst van Nederl.-Indië, in 1931 te Vincennes ten toon gesteld.

Ook de Fransche musea worden goed bezocht

door de Franschen zelve, daarom juist temeer jammer, dat ze niet beter zijn ingericht.

Seder de Khmer beeldhouwkunst in steen, die zich vroeger tusschen de gips-afgietsels van het „Musée Indo-Chinois", in het Trocadéro bevond, naar het Musée Guinet is overgebracht, zijn twee Parijsche musea geheel aan Aziatische kunst, archaeologie, enz., gewijd, n.l. het Musée Guinet en het Musée Cernuschi.

Het Louvre bezit een sedert kort tot „Département des Arts Aziatiques" herdoopte afdeling, welke echter voorloopig, wat ruimte en licht betreft, nog zeer slecht gehuisvest is in eenige dakvertrekken.

Het Musée Cernuschi, in de Avenue Velasquez, bij het Parc Monceau gelegen, heeft zijn ontstaan te danken aan de door den kunstverzamelaar van dien naam jaren geleden bijgebrachte reuze-collectie Chinesche en Japansche kunstwerken, waaronder stukken van groote waarde, welke in deze statige particuliere woning vrij goed tot hun recht komen. Zoo bewonderden wij o.a. het losse, neutrale weefsel, waarop de voorwerpen langs de wanden en ook in de, in Chinesche trant ontworpen vitrines en kasten, tentoongesteld zijn. Het geheel werd eenige jaren geleden aan de stad Parijs gelegateerd.

Mede jaren geleden stichtte Guinet zijn Godsdiens-Museum van Egypte en Azië, dat thans staats-eigendom is en waarin binnenkort groote verbeteringen te wachten zijn. Men is o.a. bezig het Egyptologisch gedeelte in de tweede verdieping te huisvesten.

De heer Visser merkt o.m. zeer juist op:

„Daar een vaste koers in de sinds geruimen tijd bestaande afdeling van 't Louvre vroeger ontbrak — feitelijk had hier het gezichtspunt „kunst" steeds den doorslag moeten geven —, is de basis van de drie instellingen al zéér gevarieerd en genuanceerd. Zij is ethnographisch, iconographisch, archaeologisch, documentair en aesthetisch. Ook thans, na veel reorganisatie, bekend geen der

FIRMA
G. J. van Gils
NACHTEGAALSTRAAT 58
TELEFOON 12173-UTRECHT

BINNEN-EN BUITENLANDSCH GEDISTILLEERD
BELEGEN WIJNEN-BIEREN-LIMONADES

5402

Café-Restaurant
„HET HOF VAN BERLIJN"
Papestraat 32, Den Haag — Tel. 1-1-7-1-3 — 1-1-0-8-0-8

Zalen voor Partijen en Feesten disponibel.
Het Café-Restaurant voor gedistingeerd publiek

Aanbevelend,

HENK SLOENHEK

5287

FIRMA **LAËT EN JANSSEN** · UTRECHT

KLEERMAKERIJ 5168

KEISTRAAT 5 — TELEFOON 10418

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West"
— Coupeursbezoek door geheel Nederland —

Ziet U gaarne Uw woning Chique,
Smaakvol en voordelig ingericht???

Wendt U zich dan tot

Handelsbureau „Interventia"

S. v. Vliet, A. J. Blanker Jr.

Beeklaan 477, Telef. 391660, Den Haag

Spec. Import Engelsche Eetkamer-
ameublementen en Clubfauteuils 5401
Wortelnoten Duitse Slaapkamers f275.— 15% korting

Paedologisch Instituut
VALERIUSPLEIN 11 AMSTERDAM

INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN
MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS
Geeft na 4-8 weken observatie paedagogisch advies aan
ouders en voogden omtrent geplaatste pupillen.

Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK
Medisch adviseur: Prof. Dr. L. v. d. HORST
Verpleggeld f 3,50—f 4,50 per dag 5101

drie instellingen nog scherp kleur; min of meer hebrisch van aard zijn zij nog allen. Maar: men mag daar die reeds zoo lang geleden gestichte instellingen niet hard over vallen. Voor de naaste toekomst is echter een doelbewust programma: wetenschap of kunst (desnoods beiden, maar dan ruimtelijk gescheiden) en dan welke wetenschap, welke kunst, gebiedend."

Alle Indische kunst te Parijs is thans in het *Musée Guinet* verzameld, wat reeds een groote verbetering is. Dat de plastic van Frankrijk's groot koloniaal gebied in Achter-Indië, dus die van het oude Cambodja (de *Khmer*-kunst) en die van het oude Anman (de *Cam*-kunst) er ruim en fraai zijn vertegenwoordigd, ligt voor de hand.

Van een der mooiste *Khmer*-stukken: *Tara*, een fijne vrouwelijke figuur in zandsteen, 1.10 M. hoog, werd in het Bulletin van Januari j.l. een foto opgenomen.

Wat de Hindoe-Javaansche kunst betreft, bezit dit Museum niet veel in steenen beeldhouwwerk, doch wel een mooie serie bronzen, waarvan de heer Visser o.m. zegt:

„Drie stukken daarvan behooren m.i. tot de beste Hindoe-Javaansche bronzen buiten Java. In alle geval vindt men hier te lande, ook in het Rijksmuseum voor Ethnografie te Leiden, niets op het gebied van bronzen figuren, dat in de schaduw van het prachtige drietal kan staan, waarvan foto's in het Bulletin zijn weergegeven."

De mooiste benedenzalen van het *Musée-Guinet* zijn geheel gewijd aan de rijke resultaten van de Fransche expedities op archaeologisch gebied in Afghanistan.

Doch hierover een volgende keer.

Wij hebben hier slechts even de aandacht willen vestigen op deze Parijsche musea, welke een belangstellend bezoek van de vele Ind.-Nederlanders, die zoo dikwijls naar Frankrijk's hoofdstad reizen, overwaard zijn. Wellicht kan dit ook onze musea en de waardeering der Nederl.-Indische kunst ten goede komen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

31 October 1918. 4 Februari 1933.

Nadat de *Duitsche vloot* in harden strijd gedurende vier jaren de eer van de Duitse vlag hoog gehouden had, begonnen in de laatste jaren van den *wereldoorlog* er tekenen te komen van ontstemming, ontevredenheid en tuchteloosheid. Op de slagvloot, die soms maandenlang aan haar havens gebonden bleef, hadden de roode elementen vrijer spel dan op de zeevloot, die onbesmet bleef. Toen 14 dagen voor den wapenstilstand de teekenen maar al te duidelijk werden, dat de strijd op het westfront verloren was, besloot het Marine-Oppercommando de vloot in een laatsten wanhopigen strijd in te zetten tegen de Britsche, om desnoods met eere onder te gaan, het voorbeeld volgende van den kleinen, dapperen kruiser „*Wiesbaden*” in den slag van *Jutland*, die gebombardeerd door 13 vijandelijke schepen, welke circa 50 salvo's op hem afgaven, wonder boven wonder uren lang drijvende bleef, om eindelijk, een vlammenzee gelijk, met wapperenden oorlogswimpel onder te gaan, na in zijn doodstrijd nog een torpedo te hebben gelanceerd, die het Engelsche slagschip *Marlborough* trof. In 1916 stonden de manschappen vast in de hand van de officieren, en beschouwden zij het als de hoogste roeping, om het Vaderland tot den dood te dienen. In 1918 was het anders; de geest in het Duitse volk begon te „versagen”. En toen den 28sten October het signaal tot uitstoomen gegeven werd, weigerden de equipages het anker te hieuen. De Duitse luitenant ter zee *Spiess*, juist tot commandant van den onderzeeër U-135 benoemd, nam, zonder daartoe van schriftelijke orders te zijn voorzien, het risico de slagschepen „*Thüringen*” en „*Ost-Friesland*” tot hun plicht te roepen. Hij escorteerde met zijn duikboot twee kleine vaartuigen, met troepen bemand, die onder commando van den luitenant *Grimm*, de „*Thüringen*” enterden, en aan boord gekomen, de muiters naar het voorschip dreven, waar zij zich in het tusschendeke terugtrokken, vijf minuten krijgende om zich over te geven. Ondertusschen maakte de U-135 zich klaar voor den torpedo-aanval. Toen echter een torpedo-jager het sein heescht, dat hij de matrozen van het slagschip onder granaatvuur zou nemen, gaven dezen zich over. Op dat oogenblik richtte de „*Ost-Friesland*” plots al zijn stukken op de U-135, die op 500 M. afstand lag, maar wederom door *Grimm*'s troepen beklommen, gaf ook deze equipage zich over. Het was uitstel van execu-

REISBUREAU LISSONE N.V.

AMSTERDAM

Leidschestraat 5 — Dam 10

BOEKT UW SCHEEPSPASSAGES NEDERLAND-INDIË
PER HOLLANDSCHE OF BUITENLANDSCHE LIJNEN

Gezelschapsreis naar Italië van 11 tot 20 April

REISBUREAU LINDEMAN N.V.

DEN HAAG

Groenmarkt 22 en bijkantoren

5033

tie. De *revolutie won veld* en als een vaderlandlooze, die nergens in het eigen land gastvrije havens vond, voer dagen lang onder leiding van commodore Michelsen de *trouwe flottille van 30 onderzeeërs en torpedojagers*, rond, om eindelijk brandstofloos zich ter beschikking te stellen van de soldatenraden. De oorlog was uit, de wapenstilstand stelde eischen, waardoor een hervatting onmogelijk werd. De *hoogzee-vloot* begaf zich volgens de bepalingen van den wapenstilstand naar Scapa Flow, waarheen ze halverwege door de Britsche vloot geëscorteerd werd. Wat moeten de kerels gevoeld hebben, toen ze daar als schapen werden opgebracht, zij die eens „mannen” waren geweest, zooals een Britsche schrijver zegt. De onderzeeërs stelden zich in den loop van November en December bij groepen ter beschikking van de Britsche marine-autoriteiten te Harwich. Zoo eindigde — volgens het *Soer. Hbl.* (6/2, 2de bl. „De muitery op de Zeven Provinciën”, J. G. B.) — dank de agitatie van het roode element, niet alleen roemloos, maar smadelijk het Duitse heldendicht ter zee.

Voorbeelden wekken. Het Nederlandsche slagschip „De Zeven Provinciën”, voor anker liggende op de reede van Olieh-leh, op korten afstand gelegen van het Kerkhof Petjoet, in welks poort met gouden letters gegrift staan de namen van hen, die in den loop van een 30-jarigen guerillastrijd gevallen zijn voor de eer van onze drie-kleur, kwam in opstand, en koos tegen den wil zijner officieren zee, waar het thans in volle muitery rondzwerft. N. h. o. van het *Soer. Hbl.* moeten de *marinebonden* ontbonden worden. Het is nu de tweede maal in 13 jaar, dat de matroos den Staat de wet wil opleggen; dat moet nu uit zijn. Liever geen vloot, dan zoo'n vloot! In een land waar nagenoeg ieder min of meer armoede lijdt, gaat de Marine tot opstand over, waar respectievelijk 14 en 17 % van de gages verminderd werden. For Shame!! Het heftig geschokte Gezag herstelle zich met alle middelen, ook de hardste; thans geen halve maatregelen!

De *Sum. Post* (17/2) schrijft over „Het moreel van de zee-officieren”.

Stemmen betreffende de muitery.

Het regeeringsorgaan „*Der Angriff*” te Berlijn noemt de muitery op „De Zeven Provinciën” een *ernstige waarschuwing*. Men kan niet beweren, dat de Nederlanders in de laatste tientallen jaren bijzonder geslaagde kolonisators zijn geweest. Het blad stelt de vraag of *Nederland op eigen kracht in staat zal zijn het plotseling opblaaiend vuur zóó te blusschen, dat het niet nog elders brand veroorzaakt*.

De linkse extremisten, Europeesche en Inlandsche, mogen zich — zoo waarschuwt *De Java-Bode* (10/2 „De situatie”, Z.) — de gecursiveerde opmerking in de ooren knooien. Gelukkig zit Holland nog in den zadel, en beheerscht het de situatie. Doch wanneer Holland hiertoe niet in staat zou zijn, dan zullen de onruststokers eventueel gelegenheid krijgen om het liedje der conspirateurs uit „*La fille de Madame Angot*” te zingen: „*Ce n'était pas la peine, assurément, De changer de gouvernement*”. *Integendeel, men zou er geweldig mee achteruit gaan*. De muiters hebben de extreme groepen een zeer slechten dienst bewezen, door de samenleving even den diepen afgrond te toonen waarvoor zij stond. Niemand heeft deze waarschuwing misverstaan.

Indië heeft zijne angstpsychosen gehad, als in 1913 bij den geweldigen uitgroei der S.I.-beweging, toen men den 21en der Vastenmaand rekening hield met de mogelijkheid van een opstand; daarna den 4en Juli 1919, toen het verzet te Tjimaramé leidde tot de ontdekking der beruchte afdeling B. Vervolgens de communistische verrassing van November 1926, eene openbaring voor den kolonialen Nederlander, die nog slechts gewend was dat troepjes verdwaasden, soms in het wit gekleed, zich met primitieve wapenen tot schijf maakten voor de geweren onzer soldaten. Het heeft, los van elk symptoom van vrees, in groote spanning andere bijzondere gebeurtenissen mee beleefd, en zijn verontwaardiging gedemonstreerd; enkele ouderen herinneren zich het geweldig enthousiasme, toen het verraad van Lombok was gewroken, en toen in 1896 in Atjeh schoonschip werd gemaakt, leefde het geheele publiek mede met den triomfantelijken opmarsch van het Leger. Zoo is het nu, na de muitery en men teekent — verzekert de

Java-Bode (11/2 „Stemmen”, Z.) — de stemming het best met deze woorden: algemeene en diepste verontwaardiging als over *persoonlijk onderganen smaad*, die warme vaderlanders bracht tot het alles overheerschen-de verlangen eener snelle en radicale afrekening.

In de *wereldpers* worden kleurige stories en afwisselende headlines nu al gevolgd door beschouwingen over de *gezagszwakte op een zoo gewichtig internationaal kruispunt als Ned.-Indië, juist nu in het Verre Oosten en den Pacific een zoo gevaarlijk conflict gaande is*. Iedereen weet, welke vlotte aanleiding die echte of vermeende zwakte is voor buitenlandsche bemoeïing, als zulk een conflict eens verder uitbreekt. Wordt de les, uit de muitery te trekken, niet terdege verstaan, dan behoeft men — n. h. i. van *De Loc.* (8/2 „De Schande”) — niet op volgende „waarschuwingen” te rekenen. *De kern van het kwaad* ligt in een algemeenen indruk van gezagsverzwakking in Ned.-Indië, van tolerantie jegens allerhande suspecte actie, van gebrek aan doortastendheid en kracht — een indruk, welken de muitelingen thans met succes ook aan het buitenland hebben gedemonstreerd. Met alle, ook toekomstige gevolgen van dien.

Wij vestigen voorts de aandacht op *De Loc.* (13/2, blz. 5 „Een betrouwbare weermacht voor Indië”, *Zentgraaff*; blz. 16 „Hersteld Gezag”; blz. 32 „Orde en rust”), het *Bat. Nwsbl.* (9/2 „De betooging” te Batavia, R.), de *Java-Bode* (13/2 „De Officieren”, Z.), het *Soer. Hbl.* (8/2, 2de bl. „De afhankelijkheidsdemonstratie”, J. G. B.; 9/2 „De pil”; 10/2 „Vrienden in nood”; 11/2 „De Zeven Provinciën”) en de *Deli-bladen* (13 t/m. 18/2, betr. het verdere verloop der muitery).

Gut gemacht, Börsen Kürier.

Aneta-Transocean seint uit Berlijn, dat de pers een groote plaats inruimt aan de muitery op de „Zeven Provinciën”, doch slechts *een blad levert commentaar*, n.l. de „*Börsen Kürier*”, welk blad in een hoofdartikel opmerkt: „*Critiek op de actie der Nederlandsche autoriteiten moet worden verworpen, want hier stond alles op het spel. Een rechtstreeksche actie moest op rechtstreeksche wijze worden afgehandeld. Er bestond duidelijke keuze. Hier vocht een kleine Europeesche Staat, welke, alles bijeengenomen, een uitgestrekt koloniaal Rijk consciëntieus en human bestuurt, voor het bestaan van dat Rijk en tegelijk voor zijn eigen bestaan, alsmede voor het bestaan van Europa en het blanke ras. De Nederlandsche Regeering kon niet anders handelen dan is geschied. Het Soer. Hbl. (11/2, 2de bl. J. G. B.) teekent hierbij aan, dat dit niet alleen vriendentaal is; dit is de taal van het gezond Europeesch verstand. Het maakt veel goed wat „Der Angriff” aan ons misdeed*.”

De financiële nood van het Gouvernement.

De Regeeringsgemachtigde, de Directeur van Financiën, verklaarde — naar het *Soer. Hbl.* (10/2, 3de bl.) meldt — in den Volksraad dat nieuwe lasten, verdergaande inkrimping van diensten, en stimuleeren van het economisch leven de noodzaak tot verlaging van het salarispil niet kunnen wegnemen. Het is thans niet meer de vraag: het een of het ander, maar het een en het ander. Dit houde men steeds voor oogen bij elken maatregel, die getroffen moet worden. Middelenversterking, vermindering der verzorging van de overheidstaak, verlaging van het levenspeil der ambtenaren, zij hebben alle hun bezwaren, hun groote bezwaren, maar zij zijn alle even zeer noodig. Van het toepassen van een korting op de pensioenen in 1933 en 1934 is afgezien. Deze beslissing ligt in de lijn van het ernstige streven der Regeering om met welke moeilijkheden zij ook te kampen moge hebben, zoo eenigszins mogelijk aan Haar financiële verplichtingen te blijven voldoen. Ook op het gebied der betaling van de rente van Haar schuldenlast. Door toepassing van wettige middelen hoopt zij een verlaging van den rentelast te kunnen verkrijgen; het aflossen der pendenleening, waarover een aanvullende begrooting den Volksraad dezer dagen heeft bereikt, is er een voorbeeld van. Maar het toepassen van middelen als in den Volksraad naar voren zijn gebracht, *gedwongen conversie en dergelijke*, die in wezen neerkomen op het niet nakomen Harer financiële verplichtingen, acht de Regeering niet in het belang van Ned.-Indië. Het zou het spannen van de paarden achter den wagen zijn en

ons financieel nog verder achterop helpen, daar het crediet zou worden ondermijnd. Ook een *couponbelasting*, die in dit verband in de vorige zitting is naar voren gebracht, wijst de Regeering op de gronden, toen reeds breedvoerig uiteengezet, af. Wat de *leeningspolitiek* en de mogelijkheid voor conversie betreft, de Regeering moet die aan het Opperbestuur overlaten, omdat het niet mogelijk is van Indië uit die vereischte besprekingen daarover te voeren.

Japansche erts-exploratie in Z.-Solo.

Bij de erts-exploratie door de Japansche „Ishihara Mijnbouw Mij.” in de omgeving van Batoereto (Z.-Solo) is — naar het *Soer. Hbl.* (8/2, 3de bl.) vernam — koper slechts bijzaak, evenals lood en zink. Hoofdzaak zou de zwavel zijn, en uitsluitend daaraan ontleent het erts dan zijne groote belangrijkheid. De overigens goedkope retourverschepingen naar Japan worden dubbel en dwars betaald door dit element zoodat men koper, zink en lood als het ware vrij heeft! Japan zou hierdoor in staat zijn om niet alleen zijne zwavelzuurindustrie op peil te houden, doch vooral te vergrooten en men zal zeker stappen doen om ook op dit gebied den Westelijken Pacific te vermeesteren. Historici noemen den Fransch-Duitschen oorlog van 1870—71 wel den ijzer- en steenkooloorlog, en den wereldstrijd van 1914—18 den petroleumoorlog; de oorlog der toekomst zal ongetwijfeld een chemische oorlog, dus: een *zwaveloorlog* worden, aangezien zwavel de voornaamste pilaar is waarop zijdelings de chemische industrie rust. Springstoffen, aniline-verfstoffen, oorlogsgassen, medische producten (tot zelfs aspirine toe), deze geheele chemische industrie staat of valt met de beschikbaarstelling van zwavelzuur en zijne derivaten. En daarom heen groepeeren zich talrijke andere industrieën; neemt men de zwavelzuurfabricage plotseling weg, dan ontvalt direct aan al die, direct of indirect daarbij betrokken industrieën, de basis. In dit licht bezien zou de exploratie vergunning, die bij acte van 23 Juli 1927 (de officieele overdracht liet 2 jaar op zich wachten en dateert van 14 Mei 1929) van Nederlandsche in Japansche handen overging, zeer belangrijke vormen aannemen. Het geheele exploratiegebied omvat ongeveer 12.000 H.A., welke oppervlakte voor het te bereiken doel voldoende kan worden geacht.

„Japansche lakboom”.

Dr. W. J. C. Kooper vertelt in *De Loc.* (14, 27/1 en 11/2) van „De Ned.-Indische Natuur”. Uit den stam van de *Anacardium occidentale* of de *djamboe monjet* vloeit een aan de lucht *snel hardwordende gom*. Een naverwante van dezen boom, die in een zeer kwaden reuk staat, is de *Rengas* (*Gluta Renghas*); voor een picnic is deze Rengas niet de aangewezen schaduwboom. De boom heel veel weg van een mangga, die dan ook met b.v. de Kedongdong tot dezelfde familie behoort. De bast en de vrucht bevatten een *lichtbruin sap*, dat aan de lucht zwart opdroogt; op de huid geeft het heftige ontstekingen, die moeilijk genezen. De meeste Europeanen kennen den boom niet; bij den Inlander staat hij heel slecht aangeschreven. Geen vogel eet de vruchten van den rengas. De *Ingas* (*Semecarpus heterophylla*) is met de beide voorgaande verwant, en ongetwijfeld de meest gevreesde boom van Ned.-Indië. Speciaal in djatiboschen is de boom een gewone verschijning; aangeplant wordt hij nooit. De boom herkent men o.a. aan het *gitzwarte, op pek gelijkende hars*, welke bijna nooit op den stam ontbreekt. Bij insnijding of beschadiging vloeit uit alle deelen een scherp, gomachtig sap, eerst witachtig en dik vloeibaar, doch spoedig aan de lucht gitzwart opdrogend. Waar het sap met de huid in aanraking komt, ontstaat na een paar uur roodkleuring, dan op muggenbeten gelijkende bulten, die zeer gemakkelijk gaan zweren en slechts langzaam genezen.

Bij na-verwante boomen heeft het gomachtige sap, dat aan de lucht zwart wordt, een zeer belangrijke toepassing gevonden. In Centraal-China komt in het wild en ook aangeplant een boom voor, waarvan de naam *Rhus vernicifera* luidt. Hij werd ook overgebracht naar Japan en daar uitgebreid aangeplant; vandaar, dat hij ook bekend is onder den naam „Japansche lakboom”. De mooie zwarte lak, welke wij allen kennen, maakt men n.l. uit dezen boom. Door het aanbrengen van schuine sneden, wordt hij getapt als een rubberboom. Bij het uitvloeien is het sap grijswit; eerst aan de lucht krijgt het de mooie zwarte kleur. Eens om de 5 jaren kan de boom worden aangesneden over slechts 1/4 van zijn omtrek en brengt dan maximaal 50 gram ruwe lak op. Er zijn heel wat boomen noodig om aan de vraag naar deze gewilde lak te voldoen en toch heeft China... overproductie, welk woord in dezen tijd echter een bekenden klank heeft!

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

De arrestatie van de P.N.I.-leiders te Soerabaja had in de pers veel belangstelling. De *Sin Tit Po* publiceerde 7 Jan. den volledigen tekst van het bulletin van de Soerabajasche afd. der P.N.I., houdende een uitnodiging tot bijwoning eener openbare vergadering ter bespreking van de volksbeweging, de crisis en de verdrukking waaronder het volk lijdt, nationalisme en democratie en ook bevattende de woorden: Noodzakelijk is een geestelijke revolutie van het Indonesische proletariaat; van slavernij tot vrijheid, welke woorden (waarvan „revolutie”, „slavernij” en „vrijheid” groot waren gezet) aanleiding gaven tot de arrestatie van het P.N.I.-afdeulingsbestuur. De redacteur is het niet eens met de blijkbaar door de politie en ook door het *Soer. Hbl.* gegeven vertaling: „Laat ons revolutie maken”. De in het bulletin bedoelde revolutie is een „geestelijke”. Goede kennis van het „Indonesisch” en nauwkeurig lezen zouden het misverstand voorkomen hebben. Schrijver ziet in het bulletin geen misdadige bedoelingen. De politie had moeten begrijpen dat zij slechts met „kale bluf” van het P.N.I.-bestuur te maken had. Die kale bluf bewijst tevens dat bedoeld bestuur nog „groen” is en bestaat uit kinderen in de beweging, die nog leiding van noode hebben.

De *Bintang Timoer*, die het bulletin in haar nummer van 9 Jan. bespreekt, is, wat de vertaling betreft, dezelfde meening toegedaan als de *Sin Tit Po* en acht de woorden „van slavernij tot vrijheid” de eenige, welke misschien vervolgbaar zouden kunnen zijn. Want, „al is het in een kolonie, men mag, althans naar de hedendaagsche Holl. wetgeving, niet van slavernij spreken!” Het blad kan het optreden der politie niet toejuichen omdat niet tot een revolutie met wapengeweld is opgeruid, doch misprijst ook het gedrag van het P.N.I.-bestuur, omdat uit het bulletin blijkt dat het de politie onnoodig aan het schrikken wilde maken. Het blad gelooft ook niet dat het hoofdbestuur zoo iets gedaan zou hebben. Gaat men de namen der gearresteerden na, dan ziet men dat het geen bekende persoonlijkheden in de P.N.I. zijn, hoogstens trawanten en adjudanten en fanatieke volgelingen.

Ook *Adil* (9 Jan.) zegt dat in de bewuste zinsnede van het P.N.I.-strooibiljet de woorden „geestelijke revolutie” staan. De Overheid ziet hierin een aansporing tot revolutie. Indien werkelijk tot een daadwerkelijke revolutie was aangespoord, zou er niet worden gewerkt met pamfletten, maar dan zou men in stilte hebben gearbeid om de explosie onverwachts te kunnen doen plaats vinden. Overigens acht het blad de houding van het P.N.I.-bestuur weinig tactvol. In een kolonie, met wegen vol klemmen, is het gewenscht, zich met slimheid en geslepenheid te bewegen en het „blindelings radicalisme” ver van zich te houden.

Aksi van 10 Jan. wijst er op dat, volgens haar oordeel en dat van andere Indonesische journalisten, het bulletin niet opwekt tot veroorzaken van opstand, zooals „sana” verkeerdelijk opvat, maar opwekt tot een bewustwording van den geest, een geestelijke revolutie. Toch keurt het blad de handeling van die P. N. I.-ers af als dikdoenerij en gaat het in dezen accord met *Adil*. Dergelijke methodes moet men nalaten en men behoort niet dik te doen als men nog geen kracht heeft. Het blad wijst er op dat Lenin de macht van het tsarisme brak zonder gebruik te maken van reclame en zonder een grooten mond op te zetten. Hij werkte in stilte en eerst toen het werk was verricht, vernam men van hem.

De P.N.I. zelve is ook gekomen met een manifest tegen de arrestatie der partijgenooten. In haar orgaan *Daulat Rajat* van 20 Jan. wordt een artikel gewijd aan de arrestatie van het hoofdbestuurlid Ismoe uit Solo, waarbij het afdeulingsbestuur van de autoriteiten te Ngandjoek (waar Ismoe een rede had gehouden) vernam dat de reden voor de arrestatie nog gezocht wordt! Opgemerkt wordt dat aan willekeur niet meer kan worden getwijfeld en dat degenen die zelf de vrijheid van persoon en woning in de wet vaststelden, daaraan geen waarde blijken te hechten. Het blad uit heftig zijn verontwaardiging erover dat het opwekken tot een „geestelijke revolutie” de lieden al voor den rechter brengt en ieders vrijheid te niet gedaan kan worden om

redenen die „nog gezocht” moeten! In het bij dit nr. gevoegde manifest geeft het bestuur van de P.N.I. de Regeering de schuld van de politieke onrust. Sedert de G.G. verklaarde dat de ijeren vuist sneller dan tevoren zou gebruikt worden, zijn politie en justitie in dien geest voortgegaan, zóó dat de politieke hemel er door in beroering is gebracht. En voor de Regeering, die het volk geen verantwoording voor hare daden verschuldigd is, is het gemakkelijk om de schuld te geven aan de volksbeweging en de menschen te verwijten dat zij onrust stichten en de orde verstoren willen. Het P.N.I.-bestuur (ondertekenaar v.h. manifest) wijst dergelijke beschuldigingen van zich. Er is geen mensch die meer voor de openbare rust is dan wij, het Volk van Indonesia. In dezen tijd heeft juist de volksbeweging orde en rust noodig om te kunnen doorwerken, maar de Regeering stelt aan het streven van het volk zich zelf onderwijs te geven, paal en perk, de belastingen worden verhoogd, vergaderingen zonder den minsten grond ontbonden. Onrust is verwekt, maar niet door het volk, (de stellers schijnen er niet aan te denken dat de schuld ook wel eens bij de *leiders* van het volk kan liggen. — Red.). Het manifest verwijt de politie te Soerabaja haar hoofd kwijt geweest te zijn, alleen uit vrees voor het woord revolutie, in welken zin dan ook! Gewezen wordt op de willekeur bij de arrestatie van Ismoe. Het stuk eindigt: „Met dit manifest aan het Volk van Indonesia eischen wij tevens ernstig de teruggave van het recht van bewegingsvrijheid aan het volk, de waarborging der persoonlijke vrijheid en de spoedige vrijlating van onze kameraden. In afwachting daarvan moeten wij onze gelederen sluiten en ons voorbereiden tot de voortzetting van den strijd voor Indonesia Merdeka”.

Ook de *Partindo* (Partai Indonesia) van ir. Soekarno, heeft een manifest gericht aan „het volk van Indonesia”, waarin wordt gezegd dat de arrestatie van voormannen der P.N.I. te Soerabaja een aanranding is van de toch al zoo geringe rechten. Naar aanleiding van dit manifest zegt de *Siang Po* het in de *Partindo*, de vijandin van de P.N.I., te prijzen dat zij zóó voor den dag komt.

Eenige bladen kregen uit Nederland het koloniaal werkprogram van de S.D.A.P. toegezonden. De *Sin Tit Po* van 16 Jan. zegt er van dat het programma heel mooi klinkt en zij de hulp der S.D.A.P. ook niet afwijst. Vooral in den strijd tegen het kapitalisme kan ze met de nationalistes samenwerken. Maar men mag niet vergeten dat de nationalistes op eigen kracht zullen blijven bouwen en slechts met eigen kracht hun doel zullen nastreven. In de *Siang Po* van 14 Jan. wordt de houding van de S.D.A.P. besproken in verband met dit koloniaal werkprogram. Schrijver is van meening dat ondanks alle welwillendheid per slot van rekening de wensch blijft voorzitten, deze landen vast te houden. En al is er veel goeds in het werkprogram en al is er veel steun verleend door S.D.A.P.'ers aan de beweging, soc.-democraten in hooge betrekkingen in Indië hebben zich van een andere zijde laten kennen. De *Sin Po* van 17 Jan. zegt dat het rapport smakelijk genoeg is, maar blijkbaar wil men kalmpjes aan: een vrij Indonesia, maar nu nog niet. Wanneer dan wel? Volgens de *Soera Oemoem* van 27 Dec. was bij de beraadslaging over de suikerordonnantie in den Volksraad de algemeene aandacht gevestigd op de houding van den Regeeringsgemachtigde prof. Van Gelderen, een soc.-democraat, die de belangen van de kapitalisten op schitterende wijze heeft verdedigd. De Indonesiërs hebben de bewegingen van de soc.-democraten geregeld gevolgd nadat dezen hun politiek eveneens op de onafhankelijkmaking van Indonesië hadden gericht. De Indonesische politieke partijen nemen een passieve houding aan t.a.v. de soc.-dem.-partij, welke houding zich eerst zal wijzigen, wanneer deze partij haar leuzen t.o.v. de Indon. beweging in een daad zal hebben omgezet. De Indon. groep blijft erkentelijk voor de door de soc.-dem. ondervonden hulp, doch is er evenmin blind voor dat zij de Indonesiërs gebruiken als „bloemfiguren” om een relif van internationaliteit aan hun partij te geven.

In tijden van beslommingen in zaken is de leiding verplicht een meer vooruitstrevende politiek te volgen. Dit is waarschijnlijk het eenige goede ding dat van inzinkingen gezegd kan worden. (Maandblad „Succes”).

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgeverij, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië

No. 32 van 4 Febr.: De Houtolieboom, door G. Koch. III (de cultuur). — Turmeric (curcuma, safran des Indes, Gelber Ingwer, koeijit, een soort gember). — Succade-Bereiding van cacaoboter (uitvinding van Lloyd M. Brown te Chicago).

No. 33 van 11 Febr. D. D. de Graaff, door N. (35 jaren planter). — De houtolieboom, door G. Koch. IV. (keuze van grondsoort en terrein). — Overwalsche rijstcultuur (wordt sterk bevorderd door den gouverneur der Malakka, Sir Cecil Clementi). — De djerock-gomziekte.

Centraalblad voor Israëlieten in Nederland

Van 3 Maart: Vragen uit de praktijk des Jodendoms (een vraag van een abonné te Paramaribo wordt beantwoord. Deze luidt: Waarom is een gemengd koor in de Synagoge verboden? Geldt dit verbod ook voor diensten, die niet speciale Synagogale diensten zijn, als bij de installatie van een leeraar of Gazzan (wanneer n.l. geen Mincho of Arbieth wordt gelezen), of bij de viering van een jubileum van een Synagoge of van een armbestuur?

Het antwoord luidt: om lichtzinnigheid te vermijden en omdat het, uit welvoegelijkheidsoogpunt, verboden is een getrouwde vrouw te hooren zingen).

Eigen Haard

Van 4 Maart: Nederland en Japan in den Compagniestijd.

Elzeviers geïllustreerd Maandschrift

Februari: De Vorm van den boeroeboeder, door E. M. Schnitger. Zijn conclusies luiden:

1e Het monument is volgens vaste, nog onbekende regels gebouwd. 2e. De Baraboeder is een bolsegment, een stoepa. 3e. Deze stoepa is een symbool van den wereldberg, van den makrokosmos. 4e. Zij is een practisch meditatie-object. 5e. Zij is volgens esoterische begrippen een lichtbron. 6e. Het is onzeker of de Baraboeder een grafteeken, reliquarium, dan wel gedenkteeken is. Het eerste is het minst, het tweede 't meest waarschijnlijk. 7e. Zij is te verdeelen in de sferen van begeerte, vorm en vormloosheid. 8e. Haar oppergod openbaart zich tweevoudig in groepen van drie en vijf. 9e. In de hoofddagob, de Gulden Schoot, moest zich waarschijnlijk symbolisch de vereeniging van ziel en alziel voltrekken. 10e. De steengordel is als noodmaatregel aangebracht.

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 3 van 1 Februari: De Deugdelijkheid van de Bestrijding van den Witten Rijstboorder. (Het systeem van dr. van der Goot aangevochten). — Feiten en Mogelijkheden der Suikerindustrie (vervolg). — Rubber voor wegebouw (Colatex, een asfalt-rubber-emulsie, waarvan in 1932 niet minder dan een half miljoen k.g. in N.I. is ingevoerd.) — De Venezolaansche cacao (het 2de uitvoerproduct). — De Vanille-cultuur (in Malang).

De Indische Gids

Maart: Ir. R. A. van Sandick † en dr. H. D. Benjamins †, door George Nypels. — Mogen vak- of belangenvereeningen in de Weermacht worden toegelaten? door K. F. E. Gerth van Wyk (zonder voorbehoud, neen). — De kolonisatie van de negerrepubliek Liberia, inzonderheid gedurende de jaren 1816—1830, door A. Hallema. (Opheffing der slavernij en moderne kolonisatie-problemen). — Een reis per zeilschip naar Indië in 1885. (Het journaal van Joh. de Fremery, per „Voorlichter" van Rotterdam naar Batavia). — Indië en de Ned. Volksvertegenwoordiging, door mr. J. J. van Bolhuis.

De Indische Post

Onze Meening, door H. V. (De Schuldigen, naar aanleiding van de allerbedroevendste gebeurtenis aan boord van de Zeven Provinciën eindigt het artikel aldus: Na voorbeeldige bestraffing en vooral enverwijde bestraffing, heet van de pan, stelle men een diepgaand onderzoek in naar de verhou-

dingen in onze Marine. En blijkt het, dat er inderdaad iets hapert aan het contact tusschen hoog en laag en aan de juiste sfeer, aan de discipline en aan den wil het Gezag te handhaven, dan zette men het mes diep in de wonde en verwijdere uit den dienst van de Marine ieder, die de ware traditioneele Nederlandsche Marinesfeer niet meer juist aanvoelt. Zoowel uit de hoogste, hooge en middelbare rangen als uit de lagere).

De Indische Verlofganger

Nos 31 en 32 van 3 en 10 Maart: Indisch Leven in de Residentie, door Melis Stoke. XXVI en XXVII. (De Staten-Generaal. De schrijver vergelijkt uit de Handelingen wat men in 1874 en nu heeft gezegd met betrekking tot den Atjeh-oorlog en de gebeurtenissen van Februari op Atjeh met de Zeven Provinciën.) — Het woord: Indonesië. (De inheemsche fractie van den Semarangschen gemeenteraad heeft, aldus Aneta, een voorstel ingediend, waarin burgemeester en wethouders worden uitgenoodigd een verzoekschrift bij de regering in te dienen tot uitbreiding van het aantal „Indonesische" zetels in den stadsgemeenteraad. Burgemeester en wethouders beschouwen dit voorstel als een motie, door de uitdrukking „Indonesische" zetels onbekend is in het Indische gemeenterecht). — Regeeringsopdracht. — (Aan den landbouwconsulent, ir. E. L. Levie is opgedragen zich 8 Maart per m.s. „Oldenbarnevelt" voor drie maanden (uiten thuisreis inbegrepen) naar Holland te begeven, teneinde gedurende de reis deswaarts vakkundig toezicht uit te oefenen op een proefzending bananen, bij aankomst in Holland narijpsproeven te regelen en studie te maken van het narijpsproces van uit Zuid-Amerika ingevoerde bananen.)

Java Gazette

No. 8 van Februari: Governors-General of the Netherlands Indies. VI. (Hendrik Brouwer 1632—1636). — The Arabs of Java—Nederlandsche Handel Maatschappij (opening van het nieuwe gebouw op 14 Januari te Batavia). — What South Africa can buy from Netherlands-India — Makassar, Bali and Java. — The Tea Industry. — 1922 to 1931.

Mededeelingen van „De Handelsvereniging te Medan"

No. 3 van 15 Februari: Conjunctuur-overzicht van de handelsvereniging te Medan. (Men zou kunnen zeggen dat de depressie volkomen is „uitgezeikt", d.w.z. dat de organisatie der cultures zoowel als der importen, thans op zulk een laag niveau zijn gekomen, dat verdere daling bijna niet mogelijk is zonder dat de grondslagen van het Gewest worden aangetast).

Mededeelingen van den dienst der Volksgezondheid in Ned.-Indië

No. 4 Jrg. XXI: Aanvulling tot het jaarverslag van het geneeskundig laboratorium over 1931. Serologische afdeling. — Das antineuritische vitamin aus Reiskleie und die Polyneuritis des Versuchs-Tiere, door dr. A. G. van Veen. — Dry Lymh, door dr. L. Otten. — Melioidosis auf Java, door dr. C. E. de Moor, Soekarnen en dr. Felix Kopstein. — Onderzoek naar de steriliserende werking van Katadyn, door ir. N. D. R. Schaafsma en ir. J. H. Davis. — De ratten en de rattenvlooiën van Makassar; enkele opmerkingen naar aanleiding van de voorgekomen pestgevallen, door dr. N. van der Walle. — De ontlednig van croceïne door bacteriën van de typhus-coligroep, door dr. N. van der Walle. — Desinfectieproeven met triseptol, door dr. Ssdjito.

Netherlands Colonial Trade Review

December: The Arabs in Java, door E. V. Solomons. (Hun komst schijnt van ongeveer 1300 te dagteekenen. Verder wordt hun geschiedenis in Indië, hun deugden en hun arbeid behandeld.)

Ons Zeewezen

Maart. Korte geschiedenis der bebakening van vaarwaters, reeden, enz., in den O.I. archipel, door W. S. (vervolg. Behandeld worden de gasboeien).

Onze Stem

No. 5 van 3 Febr.: De interpellatie—De Dreu. (Over het optreden van legerbestuur en politie). — Het doofstommen-Instituut te Bandoeng, door D. W. Bluemink (tot de oprichting waarvan mevrouw Roelfsema—Wesseling den stoot gaf. De vereeni-

Behangerij - Stoffeerderij en Beddenmakerij - Complete Meubilerij - H. J. VAN AKEN
Van Aerssenstraat 249
Den Haag - Tel. 553576
5188

ging voor Onderwijs aan Doofstommen en Slechthoorende Kinderen in Ned.-Indië, kwam op 5 Januari 1930 tot stand).

Pharmaceutisch Tijdschrift voor Ned.-Indië

Februari: Nieuwe methoden ter zuivering van water, door O. L. W. Tonn. — Oprichting en sluiting van particuliere apotheken, door C. Blomberg.

De Rijkseenheid

No. 23 van 8 Maart: Japan en Nederlands-Indië, door K-n. (De schrijver vreest, dat Nederland, hoewel in het algemeen voldoende op de hoogte van de gevaren, welke de toenemende ontwikkeling en vooruitgang van Japan voor ons koloniaal gebied met zich brengt, het onmiddellijk dreigende van den toestand nog niet beseft. Dit wordt nader toegelicht. Er zijn teekenen te over, aldus de schrijver, welke aanleiding zijn om den stormbal voor de Nederlandsche natie te hijschen.)

Spoor- en Tramwegen

No. 6 van 14 Maart: Kroniek der Indische Spoorwegen Tijdvak 1—15 Februari. — Treinreis-indrukken uit Atjeh, door H. H. Fronczek.

De Stuw

1 Februari no. 3: De Schuldenlast van landbouwers, door E. de Vries. (Tijdsige maatregelen zijn noodig om de volkshuishouding te beschermen tegen de macht der geldschietters ten tijde dat de prijzen der exportproducten zich gaan stabiliseeren dan wel wederom stijgen. De schrijver doet een beroep op de medewerking van leidende figuren en organisaties in de inheemsche wereld bij de antiwoekerbestrijding). — Tabaksaccijns, door J. Keers. — Belasting en vertegenwoordiging.

De Vrouw en haar Huis

Februari: De arbeidende vrouw op Java, door P. de Kat Angelino. (Vervolg. Met de werkgelegenheden en huisvesting is het nog treurig gesteld).

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

* De Katholieke Missiën en het Christelijk Gezin. Maart: De vooruitgang van het seminarie van Toda Beloe, door P. Cornelissen (de Floresmissie). — De dwergen in de oerwouden van Malakka en Afrika, door Paul Schebesta Svd.

Nederlandsch Zendingsblad, Maart: Het Ziekenhuis van Lao si Momo (Deli) (het zilverenfeest herdacht). — De Kweekschool te Probolinggo, Oost-Java. — In Memoriam mevrouw Kok-Zwak. (Ter Westkust van Nieuw-Guinee).

BOEKENSCHOUW.

De Chineezers in Ned.-Indië, door J. Moerman Jz. G. Kolff & Co. Batavia. f12.50.

De groote débacle, door Caesar Kijdsmeir Jr. Een Indische zedenroman. 2de druk f2.70. Kolff & Co. Batavia.

Goena—Goena, door Caesar Kijdsmeir Jr. f2.90. Kolff & Co. Batavia.

Export naar Zuid-Amerika, Midden-Amerika, West-Indië. Uitgegeven door de N.V. Hollandsche Bank voor West-Indië te Amsterdam. Een handleiding, waarin men gegevens kan vinden voor de behandeling van goederenzendingen en incasseering van wissels in 25 landen van Latijnsch—Amerika. Het boekje werd uitgegeven naar aanleiding van de oprichting van het Nederlandsch Zuid-Amerikaansch Instituut. Voor een zakenman onmisbaar en practisch samengesteld.

Het eiland Curaçao. — De cultuur van rijst in Suriname en hare toekomst. Handelingen van het Indisch Genootschap Groep West-Indië. Vergaderingen van 2 Dec. 1932 en 10 Februari 1933.

Complete Woninginrichtingen

op termijnbetaling

Zeer voordeelige prijzen
Grote keuze. Begrotingen gratis

Speciale afdeling van Kleeding voor Heeren,
Dames en Kinderen

LOEB NOORDEINDE 107-109
DEN HAAG 5369

W. J. STOKVIS

Kon. Fabriek van Metaalwerken 5370

Heerengracht 9 - Den Haag

SANITAIR

VERLICHTING

VERWARMING

Grootste sortering

Laagste prijzen

Ch. F. RIJKEN & Co.

Pianofabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG

Relevanciers Telefoon 112523 - Giro No. 31010

A. M. v. EMBDEN & Co.

SPUI 24 - DEN HAAG

IJZERWAREN

GEREEDSCHAPSKISTEN

EMAILLE GOEDEREN

5374

Glazenwasscherij -- Schoonmaak van huizen

VRAAGT TARIEVEN

Stichting „NAZORG”, Den Haag

Kantoor: Zomerweg 139 - Tel. 118436

Bijkantoor: Laan van Meerdervoort 338

Tel. 392179

5391

Haagsche Verwarmings Industrie N.V.

Laan van Meerdervoort 508 - Telef. 392469

5373

CENTRALE VERWARMING GASINSTALLATIE EN OLIESTOOKINRICHTING

Uw adres voor:

Edison-, Crystalphone-

en Philips-

Apparaten en Luidsprekers

Kunstzaal Edison

's-Gravenhage, Plaats 24. Tel. 113540

5378

DAAR ZIT 'n GENIEPIG HAARTJE
DAT HET UURWERK /TILHOUDT.
WIJ REPAREREEN ALLE MERKEN
POLY- EN VESTZAK-HORLOGES/
MET 12 MAANDEN GARANTIE

J. VAN WILLIGEN en ZONEN
HOEK PIET-HEIN-ZOUTMAN/TRAAT

MEERPOEL
heeft méér keus

PRINS HENDRIKSTR. 153 TEL. 334853
FILIALEN: HEERENGRACHT 44 q. Tel. 114173
COPERNICUSSTRAAT 123. HOEK BEELK. TEL. 333128

5382

Dit zijn Uwe adressen!!!

Suriname

F. E. baron Mulert.

Dat wij in deze kolommen het overlijden op 26 Februari vermelden van den gep. kapitein ter zee, baron Mulert, vind zijn grond in het volgende. De heer Mulert heeft jaren geleden veel belangrijke onderzoekingen in de Surinaamsche archieven gedaan en daaruit in verschillende tijdschriften stukken gepubliceerd. Wij herinneren slechts aan enkele. De eerste uit Nederland naar Suriname gezonden landmeters (Tijdschrift v/h. K. Ned. Aardr. Genootschap, 1913 afl. 1 en 2), De bewoners van Suriname in 1675 (De Navorscher 1917, afl. 10 en 11), Emigratie naar Suriname vóór 250 jaren, als voren 1918 afl. 3 en 4. In de herdenking van het 250-jarig bezit van Suriname op 27 Febr. nam de heer Mulert een werkzaam aandeel. Hij hield in de Maatschappij der Ned. Letterkunde op 2 Mei 1917 een voordracht tot officieele herdenking, welke voordracht verscheen in Onze Eeuw van 1917, afl. 3 en met den heer Oudschans Dentz diende hij aan den Gouverneur van Suriname een verzoekschrift in om in Paramaribo een straat naar den veroveraar van Suriname te noemen, naar wien, destijds geen schip, geen straat herinnerde en wiens graf, noch beeltenis bekend is. Naar hem werd toen de Abraham Crynssenweg genoemd (zie K. W. van 2 dezer no. 9). In Suriname vierde men de herdenking op een onjuisten dag, 28 Febr. (waarop een buitengewoon nummer van het G. A. B. uitkwam). Baron Mullert was ook de schrijver van het werk door de Linschoten Vereeniging uitgegeven in 1911: De reis van Mr. Jacob Roggeveen ter ontdekking van het Zuidland (1721-1722).

Gouverneur Rutgers en de Kamerverkiezingen.

Blijkens de lijsten van de Anti-Revolutionaire partij is dr. A. A. L. Rutgers in alle kieskringen als no. 15 van de kandidaten opgenomen voor de a.s. Tweede Kamerverkiezingen. Aangezien van het Gouverneursschap wel de grootste tijd zal zijn afgelegd, zal het ons niet verwonderen, dat Suriname eerlang zijn gouverneur zal moeten verliezen, die nog zoo kort geleden voor belangrijke mondelingen besprekingen naar het moederland kwam.

Indolentie.

Een vriendelijke hand zond ons een overdruk van het artikel Indolentie, door W. H. A. van Romondt van Juni 1919 in het Tijdschrift Vragen van den Dag. Dit was het artikel waarop wij in het K. W. van 2 Maart no. 9 doelden. Daarin wordt tevens verwezen naar de N. Rott. Courant van 29 Jan. 1919, Ochtendblad en De West van 28 Jan. 1919 no. 979.

Passagierslijsten.

Wij zijn in onze opmerking over dit onderwerp niet geheel rechtvaardig geweest. Onze bedoeling was de passagierslijsten te vragen van de stoomschepen van de K. N. S. M. die op Suriname varen. Die van de Colonlijn naar Curaçao en verder worden wel geregeld bekend gemaakt in de groote bladen. Vermoedelijk is hun aantal zoo gering, dat men er liever weinig van zegt. Maar juist is dat evenwel niet. En waarom in de andere passagierslijsten alleen Nederlandsche reizigers worden vermeld, is ons niet duidelijk. Waarom zouden vreemdelingen niet medetellen? Wij herstellen tevens het woord Kantonrechter in ons vorig stuk. Mr. Schalkwijk is rechter in de Arrondissements Rechtbank te Rotterdam.

De ongeregeldeheden te Paramaribo.

In het Vaderland van 17 Febr. (avondblad A) vestigt de heer W. R. Menkan de aandacht op de onvoldoende inlichtingen van den minister van koloniën aan den heer A. W. Yzerman in de zitting der 2de Kamer op 21 Februari. De heer Menkan schrijft o.a.:

„het komt op het volgende neer (spatieering van mij). De Minister had reeds vóór de ontvangst van des heeren IJzerman's vragen het voornemen opgevat om den Gouverneur van Suriname te verzoeken een onderzoek in te stellen; de brief, waarin dit verzoek wordt gedaan, gaat met de eerstvolgende mail in zee; nadat des Gouverneurs antwoord zal zijn ontvangen, zullen zoo spoedig mogelijk inlichtingen aan de Kamer worden verstrekt. N.B. deze eerstvolgende mail vertrekt 21 dezer van Amsterdam; de Gouverneur weet dus een maand na dato, dat er een onderzoek en een rapport wordt verwacht; wordt er daarmede wat haast gemaakt, dan kan de heer IJzerman, of dan kan de Kamer, tweede helft April, vernemen wat er gebeurd is.”

Hij vervolgt verder:

„Er zijn twee mogelijkheden: of het Ministerie heeft van hetgeen heeft plaats gehad alleen door het Aneta-telegram gehoord, in welk geval direct had moeten worden geseind om berichten aangaande de oorzaken en het verloop der wanordeligheden, of de Gouverneur heeft direct getelegrafeerd, in welk tweede geval er toch wel zal zijn bijgevoegd, dat nadere bijzonderheden zoo spoedig mogelijk zullen volgen. In beide gevallen had het antwoord aan den heer IJzerman anders kunnen luiden en men zou geneigd zijn te zeggen, ook anders móeten luiden.”

Maatregelen tegen revolutionaire woelingen.

De vier verordeningen welke de gouverneur op 6 Febr. aan de Kol. Staten heeft aangeboden, luiden:

a. tot wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafrecht voor de kolonie Suriname in hoofdzaak met betrekking tot het bepaalde omtrent misdrijven tegen de veiligheid van den Staat, tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag en van de Politie Strafverordening met betrekking tot het bepaalde omtrent plaatselijke politie;

b. houdende bepalingen omtrent de uitoefening van het recht van vergadering en tot intrekking van de bepalingen der Politie Strafverordening daaromtrent.

c. houdende bepalingen omtrent drukwerken en d. met betrekking tot de toelating in Suriname van in Nederland gedrukte stukken.

Er is voorts een Surinaamsche Burgermacht opgericht met het doel: daartoe opgeroepen door den Gouverneur van Suriname, den Procureur-Generaal of den betrokken Districts Commissaris bij oproerige bewegingen binnen het gewest het wettig Gezag te steunen in zijn taak om de orde te handhaven en bij natuur-en andere rampen en daarvoor in aanmerking komende omstandigheden zich ter beschikking te stellen van genoemde autoriteiten en naar omstandigheden hulp te verlenen.

De bedoeling is, dat de Burgermacht gebruikt wordt voor preventie en bijvoorbeeld bewakingsdiensten opgedragen krijgt ter ontlasting van de gewapende macht, die dan voor andere doeleinden beter kan worden benut.

De leden zullen geoefend worden in grondige kennis van het geweer en de behandeling daarvan.

De geschiedenis herhaalt zich. Na de woelingen van 12 Mei 1891 werd een Burgermacht opgericht onder den naam van Surinaamsche Scherpshuttersvereeni-

ging, waarvoor de belangstelling dermate verflauwde dat de leden alengs overgingen in de inmiddels opgerichte Scherpshutters Sociëteit, welke ook reeds lang ter ziele is. De nu opgerichte Burgermacht zal uit 150 man bestaan.

De motie van de Katholieke Volksbond St. Joseph.

Een daad, waarop lang gewacht is, schrijft de Surinamer op 19 Januari. Dat was de motie welke de (Roomsche) Katholieke Volksbond „St. Joseph”, bij gouvernementsresolutie van 30 Juli 1920 no. 5222 als zedelijk lichaam erkend, op 15 Januari heeft aangeboden en den 19den d.a.v. aan den gouverneur aangeboden. De overwegingen van de motie van 7 punten, welke wij niet in zijn geheel kunnen overnemen, luiden als volgt:

„waardeerend de bijdragen, zoowel van Overheidswege als van particuliere zijde om de gevolgen van de huidige crisis, meer in het bijzonder van de heerschende werkloosheid en haar nasleep voor de slachtoffers daarvan te verzachten, al moet, helaas, worden vastgesteld, dat in breede lagen der samenleving de getroffen maatregelen te kort schieten om het noodzakelijke voor levensonderhoud te verzekeren

overwegende dat langdurige ontbering van de noodzakelijke levensbehoeften door een groot aantal gezinnen als thans gebrek lijdt, uiteindelijk een ernstige bedreiging vormt voor rust en orde in de maatschappij, welke tot elken prijs dienen te worden gehandhaafd.”

Wij besluiten met het laatste punt van de motie, luidende:

7. dat de vergaderden voor zich persoonlijk en met de ernstigen en goedwillenden, die in deze maatschappij nog de overgrote meerderheid vormen, niets liever dan het gezag schragen en rust en orde mede handhaven, maar deze taak dagelijks zwaarder voelen drukken door toenemende nood en door daden en maatregelen, waarop zij zich geen bemerkingsveroorloven, doch die niettemin niet ter bevordering van het algemeen belang worden geacht;

Weshalve zij onder betuiging van trouw aan het wettig gezag en aanhankelijkheid aan het Vorstenhuis, er bij Z. Exc. den Gouverneur met de meeste klem op aandringen in het aangevallen jaar, alles in het werk te stellen om de werkloosheid en hare rampzalige gevolgen tegen te gaan, op sociaal gebied die regelingen te treffen, die in verband met het sub. 2, 3, 4 en 5 aangehaalde worden gevorderd;

na te laten en te doen nalaten alles, dat het vertrouwen in de toepassing van gelijk recht voor allen kan doen wankelen en daarmede door het optreden naar buiten van bestuursorganen het vertrouwen, waar het geschokt mag zijn, te herstellen en te versterken, ten einde aan grieven en klachten allen grond te benemen, opdat de bevolking, telkens wanneer noodig, eensgezind naast en achter de Overheid moge staan.

Een welvaartsplan voor Suriname.

Den 24sten zal de heer H. G. Brandon, oud-Indisch hoofdamtenaar en oud-lid van de Koloniale Staten van Suriname een voordracht houden voor de leden van het Indisch Genootschap, groep West-Indië, over het onderwerp als titel hierboven vermeld. De heer Brandon schreef in de N. Rott. Courant een artikel (10 Maart Avondblad A) over de twee rijst- en maiscultuurproeven. Bij de behandeling der Surinaamsche begrooting deelde de minister van koloniën mede, dat zij zoo mogelijk, de plannen van den heer Brandon zal steunen. Nu die plannen blijkbaar nader uitgewerkt zijn, koesteren wij hoop, dat die, steun niet zal uitblijven en wij verwachten, dat het welvaartsplan dat de heer Brandon beoogt, den 24sten nader en duidelijk zal worden uiteengezet. Waar wij tegenwoordig meer en meer lezen, dat het de plicht van den Nederlander is om het Nederlandsch product meer te waardeeren en ook de president der Ned. Handel Maatschappij, dr. C. J. K. van Aalst als zijn meening te kennen gaf, dat de toenemende afsluiting van de grenzen voor onze industrie- en landbouwproducten ons er eenvoudig toe dwingt, een deel onzer wenschen on vervuld te laten en onze behoeften zoo veel mogelijk in het binnenland zelf te dekken, (waarbij dan natuurlijk onze koloniën of gebiedsdeelen ook begrepen zijn), daar is het zaak de producten, welke de heer Brandon op het oog heeft, in het belang van Suriname van dat gewest te betrekken.

Over rijst schrijvende willen wij nog de aandacht vestigen op een mededeeling in het Rice Journal van November te Louisiana verschijnend, waarin de resultaten van proefnemingen van een 8-tal rijstsoorten worden medegedeeld in verband met den tijd welke deze voor koken noodig hadden en de kwaliteit van het gekookte product.

Rexora won het van alle soorten. Hadden de andere soorten 20 tot 24 minuten noodig, de Rexora deed het in 16 en de kwaliteit werd zeer geprezen, doch alleen in geurigheid werd zij door de Hondurasrijst overtroffen.

Regeeringsreglement.

Het wetsontwerp tot herziening van het regeeringsreglement, dat reeds tien jaar in voorbereiding is — schrijft de N. Rott. Courant op 22 Febr. in haar Och-tendblad — heeft dan eindelijk het departement verlaten. Het aantal levensjaren van dit staag — voorbe-reide — ontwerp (als men bij een embryo van levens-jaren kan spreken), komt ongeveer overeen met het aantal ministerieele jaren van den heer De Graaff, die in 1919 opgetreden is, maar daarna enkele jaren (pe-riode-Welter en -Koningsberger) buiten het Plein heeft vertoefd. In de geestige, lichtelijk-sarcastische passage gewaagde mr. Joekes van een wedloop tus-schen minister en wetsontwerp. De vraag, wie van bei-den het eerst het departement zou verlaten, was nu beantwoord: het regeeringsreglement had het gewon-nen!

Curaçao

De begrooting voor 1933.

Het is werkelijk met duizelingwekkende snelheid gegaan: 2 Maart Voorloopig verslag, 6 Maart Me-morie van antwoord, 8 Maart Eindverslag, 10 Maart openbare behandeling en aanneming. De hee-ren Van Boetzelaer, Eerdmans en IJzerman hebben het woord gevoerd, daarna de minister, bij elkaar 7 kolommen der Handelingen.

De eerstgenoemde spreker, die ook de eerste was, redeneerde aldus over den Koloniale raad: Als het waar is, wat de minister zegt, dat de achter-grond van het verschil tusschen gouverneur en Koloniale raad waarschijnlijk is, dat de raad zich heeft laten leiden door de vrees, dat de opbrengst van de middelen zou tegenvallen en met het oog daarop gemeend heeft te moeten zorgen voor een zeer breede speling tusschen uitgaven en ontvang-sten, — als dat inderdaad juist is, dan is het ver-loop der zaak wel tragisch, zei de heer Van Boetze-laer, want dan is juist daardoor veroorzaakt, wat de raad allerminst wilde, n.l. vaststelling der be-grooting bij de wet. Deze spreker aanvaardde deze oplossing niet. O.i. terecht, maar de reden, die hij daarvoor opgaf, het is voor den raad niet zoo'n schikbeeld, dat de begrooting in de Kamer komt, lijkt ons even onjuist. Het moge dan geen schrik-beeld zijn, men behoeft een der laatste redevoerin-gen van den heer Eskes juist hierover maar na te lezen om vast te stellen, dat den raad, die over-behandeling van de begrooting, zeer onaangenaam is. De oplossing van de door den heer v. Boetzelaer gestelde vraag is o.i. dan ook veel eenvoudiger: de raad wilde meer bezuinigen dan de gouverneur mogelijk achtte, en meende zich niet te kunnen binden tot terugbetaling van de kasvoorschotten, wat naar des gouverneurs oordeel een der eerste plichten was. Dat kan een zeer normale opvatting van 's raads taak zijn.

Waarom behoeft hier nu naar een achtergrond te worden gezocht. Ook heeft de spreker wat de mi-nister in antwoord op de in het V.v. gestelde vraag meegedeeld had, niet juist weergegeven. De minister heeft verondersteld een vrees voor nieuwe belas-tingen. Dat motief ligt eerder voor de hand, maar geheel billijk tegenover den raad lijkt ons deze opvatting niet. Het standpunt van de raad is steeds geweest: nieuwe belastingen? als het moet, werken wij mee, maar eerst zooveel mogelijk bezuinigen! Een niet ongezonder beginsel. Bij de toepassing daarvan kan tusschen gouverneur en raad verschil van meening bestaan.

De heer Van Boetzelaer heeft ook ter sprake ge-bracht te verleden week door ons meegedeelde ont-vangst- en uitgaafcijfers over 1932 en den minister verzocht zich over de betrouwbaarheid van het des-betreffend telegram uit te spreken, waaraan de mi-nister intusschen niet voldaan heeft.

Deze begrotingsbehandeling geeft ons overigens stof voor eenige

Errata!

Men oordeele:

Vooreerst deze uit het „Algemeen Handelsblad”: „De gouverneur van Curaçao en de Koloniale Raad zijn het niet eens over de begrooting van dat gewest. In dat geval moet die begrooting bij de wet vastgesteld worden”.

Van een Kamerlid:

„Evenals het vorige jaar wil ik verder uitspreken, dat mij in het beleid van den tegenwoordigen Gouverneur vooral aantrekt de *meerdere* aandacht, die hij schenkt aan de *Beneden- en Bovenwindsche eilanden*. Er wordt tegenwoordig veel meer gedaan

Nagekomen Berichten.

5236

voor de opheffing en ontwikkeling van die kleinere eilanden.”

En deze van hetzelfde lid:

„Het blijkt inderdaad uit den staat der middelen, dat op Curaçao en Aruba wel inkomstenbelasting wordt geheven, maar dat de Bovenwindsche eilanden daarvan *nog* zijn vrijgesteld.”

De cursiveringen zijn van ons.

Betsy Ranucci Beckman?

Wie is deze dame en waar heeft zij gezegd, dat men op Curaçao een paar schoenen van f 3.50 koo-pende een whisky-soda toekrijgt? hebben wij twee maanden geleden gevraagd.

Het eerste gedeelte van de vraag werd ons onder-hands al spoedig beantwoord met een verwijt aan onze wereldonwijsheid. Zij is eene der Dietsche spelers, de echtgenoot van den heer Verbeek, wat men zoo op het eerste gezicht niet zeggen zou. Over onze kwaal hebben wij ons getroost met de wetenschap, dat wij in gezelschap waren van een stellig niet wereldonwijzen dr. Benjamins, die ons deze vraag had ingezonden.

Maar nu wat de hoofdzak was, waar heeft zij dit gezegd? Niemand schijnt het te weten.

En is het waar? Dat moet ge maar aan deze Betsy vragen, schrijft de „Amigoe”, maar dat is te veel gevegd, want, eerlijk gezegd, na den eersten blunder durven wij haar niet onder de oogen te komen.

Uit den Verren Vreemde

Een Fransche rijksconferentie.

Edouard Daladier, Frankrijks minister-president, heeft de gedachte geopperd om een conferentie te houden, waarop alle deelen van het over de verschillende werelddeelen verspreide groot-Frank-rijk, op de eene of andere wijze zullen vertegen-woordigd zijn, om in gemeenschappelijk overleg uit te maken of economische samenwerking in ruimer mate mogelijk zal zijn, ten nutte van allen en ieder. Nauwkeurig uitgewerkt of duidelijk aangegeven hoe hij zich de samenstelling en werkwijze van die

conferentie voorstelt, dat heeft hij niet. Indien hij is uitgegaan van de gedachte, dat anderen wel zullen helpen om aan het denkbeeld verder nader vorm, kleur en inhoud te bezorgen, dan heeft hij zich niet vergist. *La Dépêche Coloniale* heeft een aantal personen van naam of gezag uitgenoodigd hun oordeel over het plan te zeggen; achtereenvolgens zijn deze, voor zoover zij op het voorstel zijn ingegaan, in het blad aan het woord geweest.

Laten wij hier voorop zetten, alvorens iets uit de toejuichingen van de geraadpleegde Fransche personaliteiten weer te geven, dat wij het voornemen niet onvoorwaardelijk beschouwen als uiting van een mooie gedachte. Men heeft zoowel van Fransche als van Engelsche zijde de stelling hooren verkondigen, dat het eenige goede, dat de afschuwelijke wereldoorlog gebracht heeft, is het breken van de zelfgenoegzaamheid der volken, aan welke slechte eigenschap de schuld werd gegeven van de tegenstellingen, wrijvingen, oorlogen, die de wereld tegen zich zelf in het harnas hielden. Dit zou voortaan anders worden. De Volkenbondsgedachte moest het goede in het internationalisme verzoenen met het goede in het nationalisme. Genève moest hiervan symbool worden. Wat is hiervan terecht gekomen? Niet alleen wil de wereld nog steeds niets weten van wapenbeperking, maar meer dan ooit drijft een verlangen naar economische bescherming de staten tot een zelfgenoegzaamheid, die lijnrecht ingaat tegen hetgeen gepredikt werd. Eigenaardig is, dat in Genève de theorie van het goede in het internationalisme nog steeds woordvoerders vindt, maar dat in de landen zelf die apostelen het slechte in het nationalisme den boventoon voert. Het egoïsme vindt daar toepassing door dezelfde regeering, namens welke in Genève voor economische samenwerking van alle landen wordt gepleit.

Van dit eigenaardige is de door den Franschen minister-president (die vroeger ook de portefeuille van koloniën beheerd heeft) nu weer opgevatte gedachte, tot zekere hoogte een uiting. Frankrijk gaat zich met zijn gebieden over zee al maar meer onafhankelijk maken van de buitenwereld; dat die buitenwereld zich in wederkeerigheid zal afwenden van Frankrijk zien de enkelen, die de kwestie groot bezien wel in, maar zij zijn verre in de minderheid tegenover de velen, die niet verder zien dan het dadelijke, directe voordeel der eigen zaak of van de belangen die zij voorstaan, en die meenen dat dit voordeel gediend wordt door bescherming en exclusivisme.

Naast de bedoeling van nadere opsluiting van Frankrijk binnen een hoog opgetrokken tarievenmuur, kan een conferentie ook interne belangen willen dienen van andere strekking. Daarover heeft het buitenland niet mee te praten.

Wij zullen nu den hoofdinhoud van de gepubliceerde beschouwingen over het plan trachten samen te vatten.

Tot de waarnemingen, die van invloed zijn geweest op het gunstige oordeel van eenige adviseurs, behoort het feit dat de handelsbalans van het afgelopen jaar een zeer belangrijke vermindering aanwijst van den omzet met het buitenland, doch een vast-blijven van den omzet met de Fransche gebieden overzee. Nu zou men het streven er op kunnen richten den invoer uit het buitenland weer opwaarts te doen gaan. Maar het verstokte geloof in de douane-politiek ter bescherming wil niet tot verlagen van de tolmuren komen; elke industrie zegt tot de andere: begin jij. Gevolg hiervan is, dat men hoopt het ruilverkeer met de eigen koloniën nog te kunnen doen toenemen, waartoe de conferentie goed werk kan doen.

Een andere noot, die met gevoel werd aangeslagen, is, dat Frankrijk zich bedreigd ziet door de zelfgenoegzaamheid der andere landen en dus wel verplicht is zich veilig te stellen. Men moge hierin de erkenning zien, dat vrijhandel eigenlijk toch als mooier beschouwd wordt dan protectie, maar nu deze verklaring komt uit het land dat van vrijhandel nooit heil verwacht heeft, uit het land tevens dat voor de wapenbeperkingskwestie een overeenkomstige theorie van noodgedwongen veiligstelling toepast, heeft men aan die erkenning niet veel.

Een der punten, die inderdaad wijzen op een wenschelijkheid om vertegenwoordigers uit verschillende deelen van het rijk bijeen te roepen, is de vijandige stemming, welke bestaat tusschen de wijnproducenten in N.-Afrika, speciaal in Algerië, en die in Frankrijk zelf.

Uit de gelezen adviezen blijkt, dat een regeling van de mededinging ook voor andere artikelen nut-

tig kan zijn, terwijl tevens een meer stelselmatige verdeling over verschillende productie-gebieden goede uitwerking kan hebben.

Tot de onderwerpen, die ook niet per sé verbonden behoeven te zijn aan verscherping van het protectie-stelsel, al kunnen zij daarmee wel in verband worden gebracht, is ook de crediet-verleening te rekenen. Zij kan in 't algemeen en in velerlei vorm van beteekenis zijn, maar zij is dit nog in 't bijzonder voor de gebieden of ondernemingen, die, door de crisis, hun reserves hebben uitgeput en die weer op kracht en dreef moeten worden geholpen.

Van meer dan een zijde is bij deze gelegenheid aandacht gevraagd voor den onzinnig-genoemden toestand, der versnippering van de koloniale aangelegenheden over drie ministeries, welke voor deze aangelegenheden zonder verband handelen. Tunis en Marokko onder Buitenlandsche-, Algerië onder Binnenlandsche zaken, de overige gebieden onder Koloniën. De adviseurs, hier aan 't woord, meenen, dat de instelling van een departement voor „la France extérieure” mee zal werken in de richting, waarin de rijks-conferentie zich wil bewegen.

Een der adviseurs bepleitte de wenschelijkheid van den spoedigen aanleg van de Transsahariëbaan, om de bezittingen in Afrika dichter bij het moederland te brengen.

Zij, die den invoer van het buitenland in Frankrijk, zooveel doenlijk willen vervangen door aanvoer uit gebied onder eigen vlag, noemen verschillende artikelen op, die hierbij in aanmerking zouden kunnen komen. Katoen uit Amerika. Wol uit Australië en Z.-Amerika. Petroleum uit verschillende landen. Bananen idem. Grondstoffen voor de metaalindustrie. Veel kan uit eigen landen verkregen worden.

De conferentie zal een inventaris moeten opmaken, waaruit de mogelijkheden van alle gebiedsdeelen blijkt; anderzijds een opgave van de behoeften van alle Fransche landen.

Een „Maison de la France extérieure” moet voor het ruilverkeer de blijvende instelling worden om die mogelijkheden na te sporen. Deze instelling kan ook medewerken ten bate van het tourisme.

Een gevoelig punt werd ook getroffen, waar het transport over zee te berde werd gebracht. Men voelt dat dit pijnlijk kan worden geschaad, door de vermindering van ruil met het buitenland. Om hiervoor een tegenwicht te vinden wordt bepleit, dat het vervoer tusschen de deelen van het groote Fransche rijk geheel onder Fransche vlag moet worden gebracht.

De Fransche koopvaardij telde 1 Januari j.l. 3.494.000 ton, dat was 68.000 ton minder dan een jaar te voren. De opgelegde tonnage steeg van 768.000 ton tot 1.015.000 t. Hiervoor wordt, naast het algemeen verschijnsel der crisis, ook aan de douane-maatregelen en aan de contingeering schuld toegekend. Maar men wil deze toch niet loslaten.

Voor deelneming aan de conferentie wordt gesproken over de vorsten der staten onder protectoraat, de gouverneurs-generaal, de gouverneurs van groote gebiedsdeelen. Door enkelen wordt aangedrongen om vooraanstaande persoonlijkheden uit de praktijk der economische samenleving vooral niet te vergeten. Algemeen wordt aangenomen dat de President der republiek de conferentie zal moeten openen, dat de regeering de leiding moet hebben, doch met 't vaste voornemen om niet alleen tot het uiten van stellingen te komen, maar ook tot 't bereiken van praktische resultaten.

Intusschen is dit alles nog slechts advies van de heeren, die gehoord zijn door *La Dépêche Coloniale*.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Nijmegen.

Lezing met film en lichtbeelden over: „Een bezoek (in 1929) aan Curaçao en aan de petroleumvelden van Venezuela”, door den heer Ir. E. F. Suringar, electrotechnisch ingenieur, op 14 Maart 1933.

Op logische gronden zou men op een bijeenkomst betreffende ons z.g. West-Indië — ook al heeft die, zoals te Nijmegen gebruikelijk is, slechts één maal 's jaars plaats — aanzienlijk minder toehoorders verwachten dan op een bijeenkomst betreffende het voor het Nederlandsch volksbestaan eenige honderden malen belangrijker Ned. Oost-Indië.

Het bestuur der afd. Nijmegen heeft bij de vaststelling van de ongeveer 8-jaarlijksche voordrachten en filmvoorstellingen evenwel ook gevoelsoverwegingen; en zoo geldt voor Suriname en Curaçao, dat zij, toch eveneens leden van de Groot-Nederlandsche volksge-

meenschap, meer zorg van de Regeering en dus ook meer belangstelling van Oost en West behoeven dan waarop hun materiële en ideële waarden aanspraak geven. Deze overweging van het afdeulingsbestuur werd ten aanzien van bovenvermelde lezing gesanc-tionneerd door de aanwezigheid van ongeveer 80 toehoorders en toehoorderessen.

De heer Suringar hield eerst een lezing van ongeveer 50 minuten, waarna hij na een pauze deze lezing aanvulde met tal van vaste lichtbeelden met mondelinge toelichtingen en haar uitgebreide met enkele films.

In zijn lezing schetste spreker op zeer duidelijke, levendige en soms luimige wijze onder meer vooral de zeer bijzondere samenleving in en nabij de havenstad en hoofdplaats Willemstad (ter grootte van Amersfoort) en den overweldigenden invloed daarop van de petroleumindustrie in de nabijgelegen Emmastad, die Willemstad in omvang reeds overtrof. Alles naar den toestand van 1929, dus vóór den huidige wereldcrisis. De beide steden werden jaarlijks door 180.000 vreemdelingen bezocht. Een toeristenschip, dat enkele uren Willemstad aandeed, bezorgde den handel en bedrijven in die enkele uren dikwijls een omzet van f 75.000. In den loop van één jaar telden de beide steden onder haar vaste en vlottende bevolking menschen van 52 verschillende nationaliteiten, d. i. dus van bijna alle der wereld. Per dag werd 20.000 ton ruwe olie uit Venezuela aangevoerd, ter waarde van f 240.000, die op Curaçao werd verwerkt en veredeld om daarna weer te worden uitgevoerd. Wat het raffineeren van olie betreft, ging het eiland Aruba, ook behoorend tot het Gouvernement Curaçao, het hoofdeiland reeds evenaren. Nederlandsche werklieden hadden weekloonen van f 100; Surinaamsche, Venezuelaansche en andere vreemde werklieden van f 50,—. Door deze welvaart ontstonden ook veel wantoestanden, zooals drankmisbruik en ontvolking van de toch reeds dun bevolkte en armoedige streken buiten Willemstad en Emmastad.

Spreker schetste ook het geweldige scheepvaartverkeer op de reede en in de havens van Willemstad en Emmastad, dat deels een gevolg was van de gunstige ligging ten opzichte van het wereldverkeer, deels van den aan- en afvoer van petroleum en haar veredelde producten. Een film illustreerde dit havenverkeer.

Na Curaçao werden de olievelden van Venezuela behandeld. Wij hoorden en zagen hoe de olie werd geboord — te land en te water — met behulp van honderden boortorens, waarvan de bouw soms f 60.000 per stuk kostte. Wij hoorden en zagen hoe ook hier, evenals op Curaçao en Aruba, door Nederlandsche en vreemde maatschappijen ook op grootscheepsche wijze werd gezorgd voor huisvesting en ontspanning van haar honderden werklieden en tientallen hogere werkkrachten met hunne gezinnen; en dit soms aan den rand van het oerwoud van Venezuela.

Nadat om 10.15 de aangekondigde onderwerpen waren afgehandeld, gaf spreker voor hen, die nog wilden en konden blijven — dat waren bijna allen — nog een film met mondelinge toelichting van tochten per prauw en spoor en te voet door het Surinaamsche oerwoud en van volksleven, bouwbedrijf en wegeaanleg in Suriname.

Spreker werd herhaaldelijk warm toegejuicht. Sprekers lezing, lichtbeelden en films van Curaçao brengen ons op de gedachte dat dit eiland en Aruba binnen afzienbaren tijd krachtige en moderne deelen van onze volksgemeenschap zullen kunnen zijn.

Namens het Afdeulingssecretariaat,
C. C.

Afdeling Apeldoorn.

Vrijdagavond, 31 Maart 8 uur in „La Bordelaise” voordracht met lichtbeelden over „De Bovenwindsche Eilanden”, door den Edelachtb. Heer Mr. F. G. Schalkwijk.

Leden met twee huisgenooten en begunstigers persoonlijk vrijen toegang. Andere belangstellenden f 0,50.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat dit de laatste avond is in dit seizoen. Het zal ons aangenaam zijn dat er tot slot een schitterenden opkomst is van leden en introducees.

De West-Indische cursus heeft den 22den den laatsten avond.

Daarna volgt de genoegzame deelneming *de excursie naar het Koloniaal Instituut* — en op een Woensdag naar *Radio-Kootwijk* —. Hierover volgen nog nadere gegevens.

De secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeling 's Gravenhage.

„De Volksstammen in Zuid-Nieuw-Guinea”.

Voor de Haagsche Afdeling van de Kon. Ver. „Oost en West” hield Pater H. Geurtjens, die gedurende 12 jaar als Missionaris op Zuid-Nieuw-Guinea

heeft gewerkt, een causerie over het volk, waaronder hij een groot deel van zijn leven heeft gesleten.

De voorzitter, de heer F. van Peski, opende met een woord van welkom de bijeenkomst, waarbij hij zijn vreugde uitsprak over de goede opkomst der leden. Daarna gaf hij het woord aan pater Geurtjens.

Tot de meest primitieve volkeren, aldus spreker, behooren zeker de Kaja-Kaja's of Marindineezen van Zuid-Nieuw-Guinea, die nauwelijks dertig jaar geleden voor het eerst met de beschaafde wereld in aanraking kwamen. Ze leefden nog in het steenen tijdperk, zooals de omwonende buurstammen nu nog. Hun taal is geenszins primitief, doch zeer ingewikkeld. Op de ladder van economische en maatschappelijke ontwikkeling staan ze nog op de benedenste sport. Geld of eenig algemeen erkend ruilmiddel hebben ze niet, dus ook geen handel, zelfs geen noemenswaardigen ruilhandel. Ieder is geheel op zichzelf aangewezen om in zijn levensbehoeften te voorzien. Deze levensbehoeften zijn trouwens uiterst beperkt en baren hun weinig zorg. Zij beoefenen een weinig landbouw en maken nog al werk van jacht en visscherij met zeer onbeholpen hulpmiddelen.

Wat hun geestesleven betreft, ze kennen de natuurwet, doch hebben overigens weinig godsdienstige begrippen of plechtigheden. Ondanks hun kennis van de natuurwet, zijn ze op zedelijk gebied zeer laag gezonken. Vele misbruiken echter, die men bij hen aantreft, hebben een ritueelen ondergrond. Het op groote schaal door hen uitgeoefende koppensnellen is bij hen niet anders dan een rituele moord op godsdienstigen grondslag.

On onderhoudende wijze vertelde spr. van het primitieve leven der menschen, over het aanleggen van vuurtjes — zij bakken koeken van 8 meter lang —, over het bouwen van slaaphutten tegen de muskieten,

van hun genotmiddelen, hun betelnoot en hun borrel. Hoe zij zieken moeten helpen weten zij niet; vaak sterven deze bij gebrek aan het voor hen geschikte voedsel; ook komt het voor, dat zieken, die zij als versleten beschouwen, levend worden begraven.

Zij weten echter, dat moord, diefstal en ontucht verkeerd zijn. Deze naaktloopers hebben een zeer ontwikkeld schaamtegevoel en houden zich streng aan vele uiterlijke fatsoensvormen. Dit schijnt paradoxaal, doch is niettemin volkomen logisch.

Opmerkelijk is, dat de kokoscultuur in een nauw verband staat met de koppensnellerij, aangezien zij meenen, dat de kokospalm is ontstaan uit een gesnelden kop, zoodat h.i. nieuwe koppensnellerijen noodig zijn om de kokoscultuur te onderhouden.

Aanvankelijk had de Missie weinig succes bij de Kaja-Kaja's, maar dit werd anders toen ziekten onder het volk een grooten omvang hadden aangenomen tengevolge van heerschende misbruiken. Door samenwerking van Bestuur en Missie werd deze ramp gekeerd en kan men thans dit gevaar als afgewend beschouwen.

Onder goede leiding is van dit volk beslist iets te maken. Nieuw-Guinea is een land vol beloften voor de toekomst, zij het dan voor een verre toekomst, daar het alsnog te ver van het huidige wereldverkeer af ligt. Na de pauze werd het gesproken woord door lichtbeelden verduidelijkt. Woord en beeld wekten warme belangstelling bij de aanwezigen, die Pater Geurtjens met een hartelijk applaus beloonden.

's Gravenhage, 14 Maart 1933.

De Secretaris,

J. C. BAUDOIN.

De voordracht van Pater Geurtjens wordt de Afdelingen ten zeerste aanbevolen.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

In Nederland aangekomen verlofgangers.

K. Gorters, mulo-onderwijzer, Rotterdam-Zuid, Putschelaan 58c; A. J. Jasperse, tijdelijk waarnemend controleur 1e klasse bij den Post-Telegraaf- en Telefoondienst, Den Haag; Poste-Restante, hoofdpstkantoor; F. J. H. M. Routs gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur, Roermond, Pieter Cuyperstraat 6, p.a. F. Routs; mej. E. O. Teytes, hoofdonderwijzeres bij 't Openbaar Westersch Lager Onderwijs, Daal en Bergsche laan 96, Den Haag; F. A. J. Middelkoop, burgemeester van Buitenzorg, Duinoordstraat 40, Katwijk; A. J. Spruijt, schoolhoofd bij het Openbaar Westersch Lager Onderwijs, Gentsche straat 162, Scheveningen; mevr. C. A. H. Spruyt-Streuding, idem; G. H. Berkel, schoolhoofd bij het Westersch Lager

DE BREDASCHE COURANT

Dagblad voor Breda en de provincie Noord-Brabant met volledige berichtgeving.

Speciale uitgebreide rubrieken. Eénmaal 's weeks een afzonderlijke pagina Indisch Nieuws.

Abonnementsprijs f 1,75 per kwartaal, f 0,75 per week.

LAGE ADVERTENTIEPRIJZEN!!!

5348a

Onderwijs, Overijsselschestraat 125b, Rotterdam; N. H. Schuitemaker, Amstellaan 15 huis, Amsterdam-Z.

Met Pensioen.

A. Bax, wnd. hoofdinspecteur van Financiën, Den Haag, Sweelinckplein 30, pension Vermaas; H. Hoonings, hoopedopziener (werkplaatsen) bij het Marine Etablissement te Soerabaja, Nieuwe Binnenweg 185b, Rotterdam; L. A. van Rees, magazijnmeester bij de P.T.T., Eschdoornstraat 137, p.a. familie Beelen, Den Haag; J. J. van Helsdingen, gouverneur van Soerakarta, Ieplaan 29, Den Haag.

NOMINATIEVE OPGAVEN VAN OFFICIEREN EN ONDER-LUITENANTS.

- met verlof hier te lande zijn aangekomen: J. Slagter, kapt. Gen. Staf, Den Haag, Ant. Duyckstraat 48; A. J. E. v. d. Meij, 1e luit. inf., Buitenvelders, v. Bochrenroodelaan 10; J. A. H. Rijshouwer, off. gez. 1e kl., Amsterdam, v. Woustraat 7; E. Wolberse, off. gez. 1e kl. Amersfoort, Vondelplein 2;
- van adres veranderd zijn: J. Braskamp, off. apot. Warnsveld, Boonendaalweg 15; V. F. E. Jansen, kapt. inf., Den Haag, Laan van Meerdervoort.
- nieuwbenoemd zijn: F. P. Ongkiehong, off. gez. 2e kl., Den Haag, ziekenhuis Slijkeinde;
- depensionneerd zijn: M. J. Zaayer, off. gez. 1e kl. Rotterdam, Boschje 4; J. H. Cordes, Olt. Inf., Ede, Reehorsterweg 15; G. A. von Roesfeld Meijer, lt. Kol. Inf., Nicé Avenue Durante; P. C. A. Kools, lt. Kol. Inf., Den Haag, 2e. Sweelinckstraat 166; J. Wouters, dir. off. Gez., 1e kl., Den Haag, v. Aerssenstraat 292.

Slotboom
ZEESTRAAT h. BAZARSTRAAT

ANNO 1802 5096
SPECIALITEIT: CENTRALE VERWARMING MET OLIESTOOK-INRICHTING

Voetonderzoek

Afdoende behandeling van alle voetongemakken
Maat- en Orthopaedisch schoenwerk
Steunzolen naar gipsmodel

Pedicure Fa. M. Sipkes
J. C. Hollants

Westeinde 174-174a, Den Haag — Telefoon 331442

Gratis voetonderzoek en advies.
Het aanbevolen adres door H.H. Doktoren. HET adres voor gemakschoenen. 5409

Dit handelsmerk

Gratis door Nederland

Reizen onze 5 ponds Pakketten
Prima Gemeleerde

Indische Thee

Want zij worden franco toegezonden

Prijzen per pond:
f 1.20 tot f 1.80

Vraagt monsters bij: 5280

Producten Detailhandel „Harav”
VOORBURG

garandeert kwaliteit Broekslootkade 3 — Telef. 771772

Gemeubileerde Landhuisjes te huur

op de Veluwe, temidden
BOSCH en HEIDE

in voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen
Te bevragen bij 5059
LANDGOED REFUGIUM, ELSPEET. Tel. 3

G. P. I. C.

Gemengde Personeel Inkoop Centrale
verkoopt Meubelen, Haarden, Tafelzilver en Stofzuigers. Alles merkartikelen.

Leden van Oost en West 20% korting. 5397

Bezoekt onze Showrooms

C. P. Thielestraat 24, Rotterdam

J. H. Strik & Zoon - Den Haag

Paviljoensgracht 16
Tel. 113252 — Giro 156429

Handel in Wild en Gevogelte

Alle bestellingen worden ten spoedigste uitgevoerd
Thuisbezorging zonder prijsverhoging 5396

Mutatiestaat van 15 tot 22 Maart '33

Nieuwe Leden:

- Mr. J. H. van Gelderen, Haarlem, Damstraat 23.
J. W. Koopman, Hilversum, Koningsstraat 64.
J. de Boer, Majoor N.-I.-L. b.d., Den Haag, Heulstraat 9.
F. Rommerts, Leeuwarden, Joh. Willem Frisostraat 32.
Dr. H. E. Everts, Leeuwarden, Spanjaardslaan 124.
Dr. A. Overbosch, Leeuwarden, Spanjaardslaan 127.
Mejuffrouw C. A. W. Kramers, Leeuwarden, Harlingerstr.weg 27.
H. Duintjer Tebbens, Arts te Wirdum.

Voorgesteld door:

Penningmeester Afd. Haarlem.
Secretaris Afd. 't Gooi.
Algemeen Secretaris der Vereeniging.

Secretaris Afd. Leeuwarden.

Adresveranderingen:

- M. van der Hilst, Amsterdam, van: Biesboschstraat II, naar: Prinsengracht 493.
J. C. Rahder, Amsterdam-Z., van: Weteringschans 100, naar: Geleensstraat 11.
C. Terhors, Jr., van: Hees, Korte Breedestr. 22, naar: Nijmegen, Ubergse Veldweg 45.
Fred. J. de Witte, van: Utrecht, Amsterdamsche Straatweg 428 bis, naar: Willemstad, p.a. C. P. I. M. Afd. Scheepvaart.
D. J. Vleming, van: villa „Tjemara”, Joppe (Gorsel), naar: Den Haag, Jozef Israëlslaan 11, p.a. J. Vleming, Tandarts.
L. C. Prey, Oud-Administrateur van Financiën in Suriname, van: Paramaribo, Prins Hendrikstraat 14, naar: Den Haag, Haviklaan 39.
J. J. van Helsdingen, Oud-Gouverneur, van: Soerakarta naar: Den Haag, Ieplaan 29.
A. Oranje, Ass.-Resident, van: Schiedam, naar: Batavia, Dep. B.B.
Dr. B. J. Haga, Ass.-Resident, thans te Lahat.